

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Bakalářská práce

2015

Veronika Holubová

Univerzita Palackého v Olomouci
Cyrlometodějská teologická fakulta
Katedra křesťanské sociální práce

Mezinárodní sociální a humanitární práce

Veronika Holubová

Imigrace na ostrov Mayotte
Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Vladislava Závorská
2015

Prohlašuji, že jsem práci vypracovala samostatně a že jsem všechny použité
informační zdroje uvedla v seznamu literatury.

V Olomouci, 16. 3. 2015

Veronika Holubová

Poděkování:

Mé poděkování patří všem, kteří mě po celou dobu psaní této práce podporovali. Především bych však chtěla poděkovat vedoucí mé práce Mgr. Vladislavě Závrské za vstřícné a povzbuzující odborné vedení. Poděkování patří i všem respondentům za upřímné a ochotné výpovědi.

Obsah

ÚVOD	6
1. TEORETICKÁ ČÁST	8
1.1. MIGRACE	8
1.1.1. Pojem migrace	8
1.1.2. Formy migrace	9
1.1.3. Migrační teorie.....	11
1.1.4. Integrace imigrantů	15
1.2. MAYOTTE	17
1.2.1. Organizace l'UTAS Sud	17
2. VÝZKUMNÁ ČÁST	18
2.1. METODY ZPRACOVANI KVALITATIVNICH DAT	20
2.2. METODY ANALÝZY KVALITATIVNICH DAT	22
2.2.1. Zakotvená teorie	23
2.2.2. Metoda vytváření trsů	25
2.3. ETICKE HLEDISKO VÝZKUMU	25
2.4. VÝSLEDKY ANALÝZY DAT	28
2.4.1. Chudoba	28
2.4.2. Pracovní příležitosti	30
2.4.3. Zdravotní péče	31
2.4.4. Významné druhé osoby	32
2.4.5. Seberealizace	35
2.4.6. Jazyková bariéra	37
2.4.7. Osamělost.....	39
2.5. SHRUTÍ ANALÝZY DAT	42
3. DISKUZE	46
4. ZÁVĚR	48
5. SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	51
6. INTERNETOVÉ ZDROJE.....	54
7. SEZNAM PŘÍLOH.....	55

PŘÍLOHA 1: PŘIJÍMACÍ FORMULÁŘ L'UTAS SUD VE MĚSTĚ MRAMADOUDOU	56
PŘÍLOHA 2: FORMULÁŘ PRO POTRAVINOVOU POMOC	60

Úvod

Tato bakalářská práce navazuje na mou absolventskou práci. Cílem této práce je zjistit, jakým faktorům imigranti na ostrov Mayotte přikládají důležitost v souvislosti s rozhodnutím opustit svou rodnou zemi. Absolventská práce je projektem výzkumného šetření pro tuto bakalářskou práci. Charakter bakalářské práce je empirický a využívám v ní kvalitativního výzkumu.

Jak píše ve své absolventské práci, svou zahraniční stáž jsem strávila na Komorském ostrově Mayotte, který leží v Indickém oceánu. Pracovala jsem v organizaci l'UTAS Sud, která je pod státní správou ostrova zvanou Conseil Général. Měla jsem možnost se tam denně setkávat a pracovat s imigranty, kterých je na Mayotte vysoký počet. Proto jsem se rozhodla, že tam provedu sběr dat pro tuto práci. S přistěhovalci jsem se na Mayotte setkávala nejen ve výše zmíněné organizaci, ale i ve svém volném čase, a proto jsem mohla provést výzkumné rozhovory s několika osobami, z nichž jsem nakonec pro výzkum vybrala osm respondentů.

Mayotte je pro imigranty zajímavou lokalitou hlavně z toho důvodu, že je to jediný Komorský ostrov, který se dobrovolně stal součástí Francie. V roce 2009 zde mezi jeho mahorskými obyvateli proběhlo referendum, ve kterém 95,2% obyvatel hlasovalo pro to, aby se ostrov stal Francouzským zámořským departmentem. Oficiálně se jím stal v roce 2011. Cizince proto na ostrov láká možnost žít na místě, které je politicky územím Evropské unie, ale geograficky leží v Africe. A kde mohou čerpat výhody plynoucí z tohoto legislativního postavení státu.

K sepsání práce právě na toto téma mě motivoval výše zmíněný fakt, že ostrov láká uprchlíky kvůli svému evropskému statusu. Zajímalo mě, jaké další konkrétní důvody je mohly vést k opuštění své země a také to, jak se změnil jejich život tím, že emigrovali na Mayotte. Když jsem se pak ocitla v prostředí ostrova a mohla pozorovat sociální postavení imigrantů, začala jsem se zajímat o to, jak se cítí ve společnosti Mahorů a zda je tito původní obyvatelé ostrova, přijímají do společnosti.

Tato práce je rozdělena do dvou hlavních částí. První je teoretická část a na ní navazuje výzkumná část práce. Teorie je zde důležitým základem k pochopení empirie. Teoretická část práce je rozdělena na dva oddíly. V prvním nejprve vysvětluji pojem

migrace, přes který se dostávám až k imigraci, která je stěžejním termínem pro tuto práci. Potom uvedu několik nejznámějších teorií mezinárodní migrace, které usnadňují pochopení rozličných důvodů, které mohou být pro migranty důležité při rozhodování, zda opustí svou rodnou zemi. Dále vysvětlím pojem integrace migrantů a uvedu její modely. Integrace migrantů má velký vliv na jejich začleňování do většinové společnosti. Výše zmíněné kapitoly týkající se migrace a integrace jsou teoretickým ukotvením výzkumných otázek, které jsem si položila ve druhém, empirickém oddílu této práce. Ve druhém bloku teoretické části práce popisují prostředí, ve kterém se výzkum odehrával. Je zde tedy popsán samotný ostrov Mayotte, ale i organizace I'UTAS Sud, ve které jsem se s imigranty denně setkávala.

Předtím, než jsem se začala věnovat samotnému výzkumnému šetření, bylo nutné shrnout poznatky, které se objevily v projektu výzkumu v mé absolventské práci. Znovu jsem tedy formulovala výzkumné otázky, ujasnila cíl práce, zdůvodnila použití kvalitativního paradigmatu a popsala proces sběru dat a pozici výzkumníka. Výzkumná část práce se skládá z podkapitol, ve kterých popisují metody zpracování a metody analýzy kvalitativních dat. Jedná se o metodu vytváření trsů a o otevřené kódování. Uvádím zde i etické hledisko výzkumu, které je velmi důležité v každém výzkumu a které slouží pro ochranu respondentů, ale i samotného výzkumníka. Poslední kapitoly popisující výsledky analýzy dat považuji z hlediska této práce za nejdůležitější. Obsahují všechny kategorie, které jsem vytvořila během kódování dat. Jednotlivé kategorie jsem pojmenovala: Chudoba, Pracovní příležitosti, Zdravotní péče, Významné druhé osoby, Seberealizace, Jazyková bariéra a Osamělost. Každý fenomén jsem důkladně popsala a pro dosažení co největší věrohodnosti jsem do textu uvedla útržky jednotlivých rozhovorů s respondenty.

1. Teoretická část

1.1. Migrace

Pojem migrace bude pro následující kapitoly stěžejní. Jelikož již v názvu této bakalářské práce se objevuje výraz imigrace, bude nutné jej v následujících kapitolách teoreticky ukotvit. K tomu, abych se mohla v empirické části zabývat imigrací cizinců na ostrov Mayotte a jejími důvody, je nutné nejprve pochopit formy a příčiny migrace.

Nejprve proto vysvětlím samotný pojem migrace a dále uvedu migrační pohyby, mezi které se řadí právě imigrace. Dále popíši migrační teorie. V této studii se zaměřím na osm z nich. Je důležité je pochopit, protože nám napovídají něco o důvodech, které vedou migranty z vlastní země a o faktorech podle kterých si vybírají cílovou zemi. Také vysvětlím pojem integrace migrantů a uvedu její modely.

1.1.1. Pojem migrace

Vymezení pojmu migrace není zcela jednoznačné a lze jej zkoumat na několika úrovních. Velký sociologický slovník definuje migraci jako přesun jednotlivců nebo skupin přes libovolné hranice, zpravidla administrativní, spojený se změnou místa bydliště na určité časové období. Slovo migrace pochází z latinského výrazu *migratio* a znamená stěhování (Linhart ed al., 1996, s. 627). Slovo *migratio* je odvozené od výrazů *migro*, *migrare*, tedy stěhovati se, přesídliti. Pojem migrace je tedy studium pohybu, stěhování či přesídlování lidí (Henig, 2007).

Glossary on Migration (2004, s. 41) definuje migraci jako proces prostorového přemístění osob mezi dvěma územními jednotkami, jehož důsledkem je změna bydliště.

Migrace obvykle znamená změnu pobytu natrvalo. OSN však uvádí minimální hranici pobytu uvnitř daného státu, která je jeden rok (viz. Drbohlav, 1995, str. 280).

Bade (2004, s. 7) popisuje migraci jako proces, během kterého se osoby přemísťují přes hranice států a mění tak místo svého bydliště. Je to jedna ze společenských strategií sloužící k řešení společenských konfliktů, k získání obživy, k vyrovnávání se s přírodními vlivy atd. Současné rozmístění lidí na zeměkouli je tedy výsledkem migrací.

Jedna z důležitých osobností historie migrace statistik E. G. Ravenstein (dle Hirt, Jakoubek, 2005, s. 260) vyvozuje zákon migrace. Podle něj nejvíce lidí emigruje na krátké vzdálenosti. Pokud lidé migrují na větší vzdálenost, tak většinou do průmyslových center. Také uvádí, že migruje více zemědělců, a že většina migrantů jsou ženy.

International Organization for Migration (2011) definuje migranta jako někoho, kdo „překročí mezinárodní hranice s úmyslem usadit se v jiné zemi, i když jen dočasně.“ (Informační centrum OSN v Praze, 2005). Migrant je ten, „kdo migruje, kdo se stěhuje z jiné země, kdo z ní uprchl“ a dále to je „uprchlík, utečenec nebo běžec“ (Kolektiv autorů, Diderot, 1999).

Pojem „uprchlík“ definuje Šišková (2001, s. 32). Uprchlík je člověk, jehož statut je někde mezi občanem a cizincem. Ale postavení uprchlíka je silnější, než postavení cizince (např. nemůže být vyhoštěn, má lepší přístup k zaměstnání atd.). Dohnalová (2012, s. 14) popisuje uprchlíka jako státního příslušníka třetí země, kterému bylo přiznáno právní postavení uprchlíka ve smyslu Úmluvy o právním postavení uprchlíků (tzv. Ženevská úmluva) a který může pobývat na území členského státu. Sartori (2011, s. 70) zase vysvětluje pojem „cizinec“, který byl již zmíněn výše v definici uprchlíků. Cizinec je člověk, který pochází z jiného státu a je cizím státním příslušníkem. Je to pro nás někdo, kdo je nám „cizí“. Cizince, který přichází do našeho státu zvenčí označujeme jako přistěhovalce. Dohnalová (2012, s. 14) vysvětluje, také již výše zmíněný pojem, „státní příslušník třetí země“. Tím se rozumí osoba, která není občanem Evropské unie podle čl. 17 odst. 1 Smlouvy o založení Evropského společenství.

1.1.2. Formy migrace

Migrace má různé podoby: imigrace, emigrace a reemigrace. Imigrace je jev, kdy se obyvatelstvo přistěhovává do země, zatímco při procesu emigrace se ze země vystěhovává. Zvláštní formou je reemigrace. Jedná se o pohyb obyvatel, který je nejprve emigrační a po určité době lidé imigrují zpět do původní země (Dohnalová, 2012, s. 10).

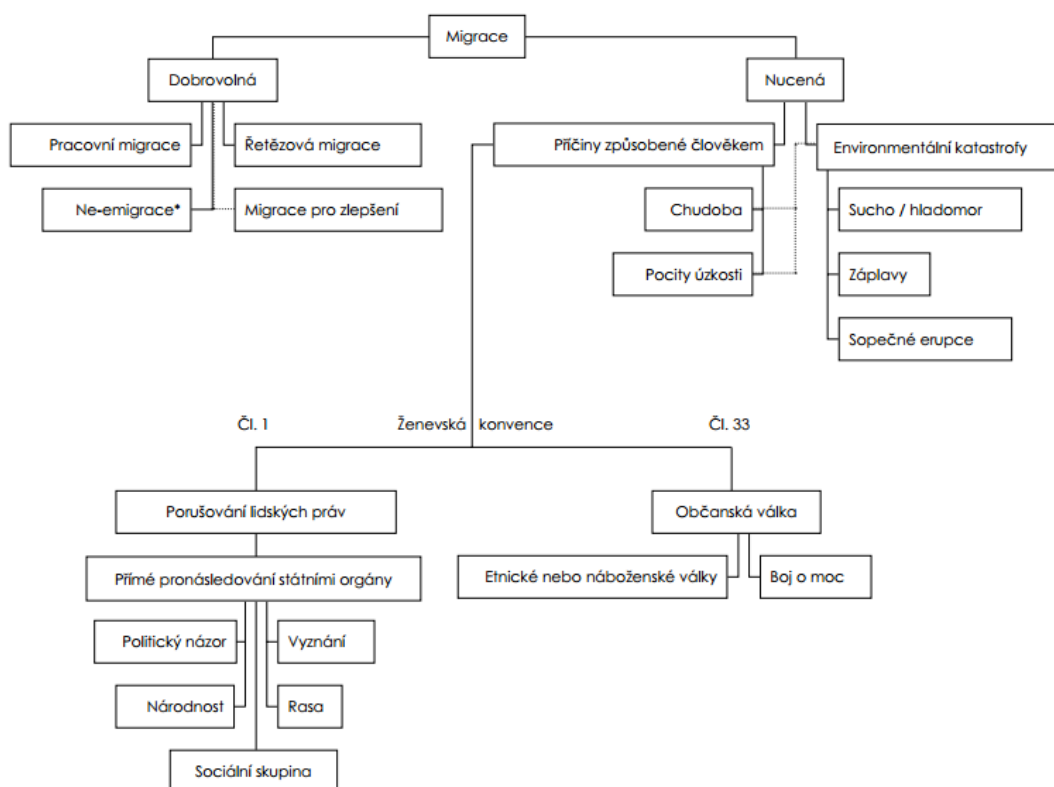
Migrace se dále člení podle různých charakteristik. Parnwell (1993, s. 11) ji typologizuje do několika základních kategorií, např. podle kritéria lokace

na mezinárodní a vnitrostátní nebo podle příčiny na dobrovolnou a nucenou. Dobrovolnou a nucenou migraci definuje Demuth (2000, s. 35) a dále dělí dobrovolnou migraci na pracovní migraci, ne-imigraci (např. zahraniční stáž), řetězovou migraci (sloučení rodiny) a migraci za lepšími životními podmínkami. Některé typy pracovní migrace ale nejsou zcela dobrovolné např. nutnost zabezpečení rodiny. Demuth rozdělil také nedobrovolnou migraci na migraci zaviněnou člověkem (přímo či nepřímo např. porušování základních lidských práv, oběti válek) nebo zaviněnou environmentálními faktory (záplavy, zemětřesení atd.). Mezi dobrovolnou a nucenou migrací neexistuje jasná hranice a většinou se jedná o kombinaci těchto dvou druhů migrace (Stojanov et al., 2008, s. 36).

Dělení migrace na mezinárodní a na vnitrostátní popsal Matoušek (2008, s. 102). O vnitrostátní migraci se jedná, pokud se obyvatelstvo stěhuje z jedné oblasti do druhé v rámci jedné země. Mezinárodní migrace se odehrává v rámci více zemí nebo mezi kontinenty. Šišková (2001, s. 19) uvádí, že mezinárodní migrace je tok obyvatelstva z chudých zemí do bohatších. Massey (1997, s. 257) píše, že mezinárodní migrace je jedním ze základních rysů industrializovaných zemí.

Další kategorie migrace jsou migrace legální a nelegální (Nygren-Krug, 2003, s. 9 – 10) nebo trvalá a dočasná, která záleží na délce pobytu migranta v zemi (King, 2008, s. 8-10).

Obrázek č. 1: Rozdělení migrace na dobrovolnou a nucenou

Zdroj: Demuth (2000, s. 38)

1.1.3. Migrační teorie

Massey a kolektiv jsou toho názoru, že v současné době neexistuje jednotná teorie vysvětlující migraci. Existuje však několik teorií, které byly vyvinuty nezávisle na sobě v rámci různých oborů, které jsou ale často limitované určitou vědeckou disciplínou (Massey ed al., 1998, s. 17).

Odborná literatura označuje významné teoretické přístupy zabývající se fenoménem migrace jako ekonomické, přestože většina z nich obsahuje např. prvky sociologie, demografie atd. (Procházková Ilinitchi, 2010, s. 4).

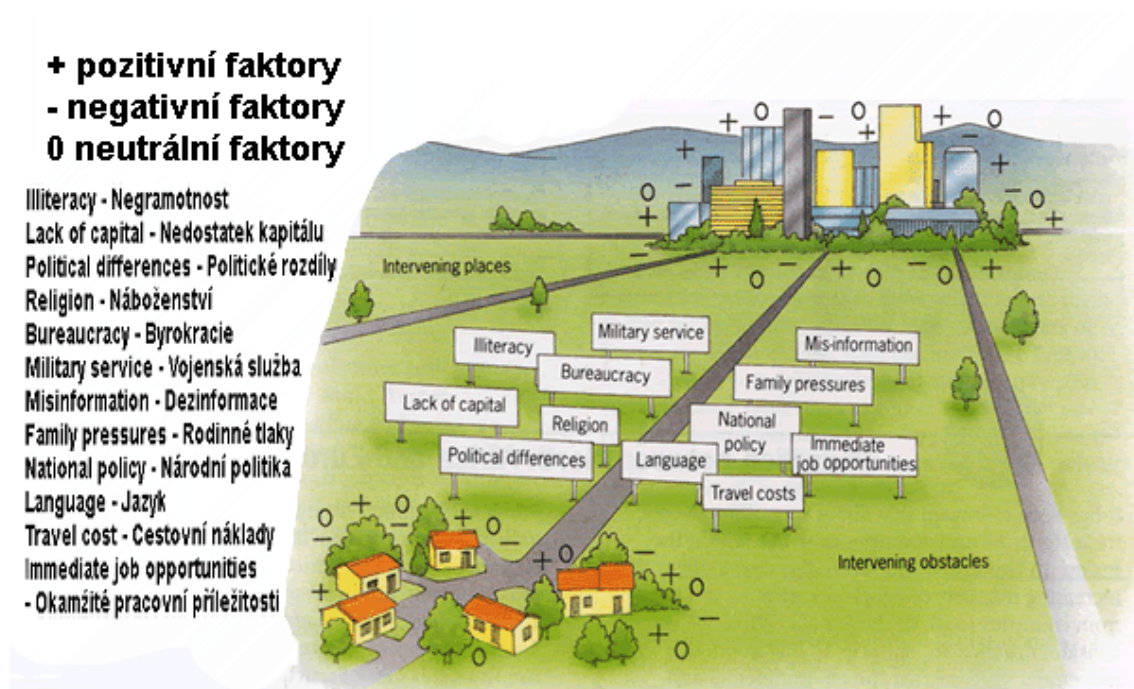
Massey (1993) dělí teorie, které vysvětlují migraci do čtyř skupin, podle čtyř základních aspektů stěhování osob. První skupina je zakotvena ve strukturálním přístupu, který podporuje vystěhovávání lidí z určité oblasti, známé také jako tzv. „push“ faktory. Do této skupiny spadá např. neoklasická teorie migrace. Druhá skupina klade důraz na „pull“ faktory, což jsou ty, které přitahují migranty do nových

oblastí. Do třetí skupiny spadají teorie, které se zabývají motivací a cíli migrujících osob. Oproti předchozím dvěma modelům, které chápaly migraci z mikroekonomického pohledu, se tyto teorie řadí k makroekonomickému pohledu na migraci. Do čtvrté skupiny řadíme teorie, které se zabývají sociálními a ekonomickými faktory, které mají na migraci vliv. Do této skupiny spadá např. teorie světových systémů. Tyto migrační teorie popíší v následujících podkapitolách.

Neoklasická teorie

Přístupy vycházející z neoklasické teorie jsou známy také jako „push“ a „pull“ teorie. Jansen (dle Drbohlav, 1990, s. 364) popisuje tuto teorii jako určité faktory, které migranty do cílové země přitahují (pull) a jiné faktory (push), které jej zase odpuzují ze země původní. Tato teorie předpokládá, že migrace je způsobena nerovnováhou mezi socioekonomickými oblastmi.

Obrázek č. 2: „Push“ a „pull“ faktory

Source: Population, Resources and Development. Jane Chrispin and Francis Jegede. Collins Educational. 1996.

Migraci jako důsledek geografické nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou pracovních míst chápe i Rabušic a Burjánek (2003). Lidé žijící v zemích s rozvinutými ekonomikami, kde je však nedostatek pracovních míst, mají průměrně vyšší platové ohodnocení než lidé žijící v ekonomicky slabých zemích, kde je pracovní síla

dostačující. Tento fakt nutí občany ekonomicky slabších zemí k emigraci. Migrační tok ustane v případě, že se vyrovnají průměrné příjmy obyvatel v rodné i cílové zemi.

Neoklasickou teorii shrnuje také Georg Borjas (1989, s. 460-461). Podle něj tato teorie předpokládá, že migranti se budou snažit dosáhnout maximálního blahobytu. Hledání cílové země k tomu tedy bude směřovat. Hledání je však omezeno finančními možnostmi migrantů a imigračními omezeními v zemích původu anebo emigračními opatřeními v domovské zemi. Určité cílové země si navzájem konkurují a vytváří tzv. „migrační nabídky“, které migranti porovnávají a hledají tu nejvýhodnější.

Nové ekonomické přístupy

Henig (2007) uvádí, že teorie nové ekonomie migrace vychází z neoklasické teorie, ale na rozdíl od ní chápe migraci jako akt, který je založen na rozhodování v rámci rozsáhlejších sociálních jednotek (domácnost, rodina, komunita). V těchto sociálních skupinách jsou pak společně rozhodovány a diskutovány ztráty a zisk plynoucí z migrace, ale i případná rizika.

Tato teorie se snaží minimalizovat ohrožení rodinných příjmů a získat nový kapitál. Individuální rozhodnutí jedinců může rodině pomoci zvýšit její příjmy či kapitál a to ve formě remitencí¹ (Massey et al., 1997, s. 257 – 258).

Někteří migranti jsou v nové zemi proto, aby vydělávali peníze a ty pak posílali do rodné země členům rodiny, kteří v ní zůstali. Díky tomu dochází k investování příjmů do aktivit v původních oblastech (Castles, Miller, 2009, s. 24).

Teorie dvojího pracovního trhu

Teorie dvojího pracovního trhu předpokládá dva sektory, které jsou zastoupené v ekonomice: primární a sekundární sektor. Primární sektor se vyznačuje lepšími pracovními podmínkami, vyššími mzdami a stabilnějšími zaměstnaneckými pozicemi, ale vyžaduje od pracovníků vyšší kvalifikaci atd. Pro sekundární sektor jsou typická pracovní místa s nižší mzdou a nižší sociální prestiží. V tomto sektoru je snadné získat zaměstnání, ale je také vysoká pravděpodobnost, že o něj přijdeme z důvodu snadné nahraditelnosti někým jiným. „Místa v sekundárním sektoru jsou pak přiřazena

---

¹ Remitence je peněžní obnos

některým sociálním skupinám v procesu selekce, jenž současně znamená i sociální diskriminaci určitých skupin populace nejen v závislosti na kvalifikaci, ale i v závislosti na askribovaných sociálních charakteristikách: jde typicky o ženy, národnostní nebo rasové menšiny, nově vstupující na pracovní trh a jiné“ (Sirovátka ed al., 1994, str. 11).

Teorie světových systémů

Tato teorie považuje migraci za jeden z toků v systému světového trhu. Toky z rozvinutých společností (např. pracovní migrace, zisky) vyvolávají protitoky z těch méně rozvinutých. Ty pak vedou k větší integraci světového trhu a dochází k přerozdělování zdrojů (Amankwaa, 1995, str. 103).

Vojtková (2015) uvádí, že kapitalistické ekonomické vztahy pronikají z center do periferních oblastí a vytváří tím předpoklady pro mezinárodní migraci. Firmy z vyspělých zemí hledají v chudých státech levnější půdu, suroviny, levnou pracovní sílu a další výhody.

Teorie sítí

Migrační sítě jsou vytvořené migranty, kteří již přišli do země a sdružují se např. v různých spolcích, komunitách, přátelských vazbách atd. Pro nově příchozí to přináší výhodu v tom, že přicházejí do země, kde žijí jejich krajané, kteří už v dané zemi mají určité zkušenosti (Drbohlav, Uherek).

Skupiny migrantů často vytvářejí svou vlastní ekonomickou i sociální infrastrukturu. Pokud jsou tyto sítě dostatečně sofistikované, poskytují velmi spolehlivý a bezpečný prostředek k příjmu (Massey ed al., 1998, s. 42 – 43).

Institucionální teorie

Institucionální teorie se soustředí spíše na procesy, které se dějí v souvislosti s migrací. Vznikají nové instituce různého charakteru (vládní, nevládní, dobrovolnické, neziskové), které využívají migraci k získání finančních prostředků. Tato teorie studuje, jak se instituce např. podílejí na kontrole migračních toků (Massey et al., 1997, s. 265).

Migranti často tyto instituce potřebují k tomu, aby jim zprostředkovaly různé aktivity počínaje sociálními službami a právním poradenstvím a konče nelegálním převodem přes hranice atd. (Franc, 2010).

Teorie kumulativní příčiny

Teorii kumulativních příčin zavedl do migrační problematiky Douglas Massey. Její podstatou je to, že určitý proces zapříčiní změnu v prostředí, která na tento proces působí. Změny se týkají např. sociálního statusu, pracovního trhu atd. Pokud k těmto změnám dojde, stát nemůže dostatečně ovlivnit kumulativní kauzality. Jedná se např. o pracovní místa, která jsou vyhlášena jako pozice pro přistěhovalce a kvůli tomu není zájem o jejich obsazení mezi domácími obyvateli (Franc, 2010).

Teorie migračních systémů

Koncept migračních systémů se skládá ze spojení skupin přijímajících a vysílajících zemí. Díky tomuto spojení vznikne geografický celek, ve kterém probíhá migrační pohyb. Propojení bývá na bázi historické, kulturní, ekonomické nebo politické (Franc, 2010). Vojtková (2015) představuje současné existující migrační systémy: západní Evropa, severní Amerika, jižní Pacifik a západní Afrika.

Barša a Baršová popisují migraci v rámci této teorie jako: „součást historicky utvořených regionálních systémů ekonomické směny a politické, kulturní a informační interakce mezi různými sociálními skupinami z různých národních společností“ (Barša, Baršová, 2005, s. 274).

1.1.4. Integrace imigrantů

Pojem integrace pochází z latinského slova *integratio*, což znamená obnovení. Sociologové vykládají pojem sociální integrace jako proces slučování menších sociálních jednotek (skupin či organizací) v jeden celek. V opačném případě hovoříme o dezintegraci (Čermák, 2010, s. 354).

Integrace cizinců je obousměrný, dynamický proces, ve kterém se vzájemně přizpůsobují migranti i přijímací společnost (Dohnalová, 2012, s. 9).

Teorii integrace cizinců podrobně popsal Barša (2003, s. 10-12, 218-222) a uvedl tři modely národní integrace: asimilacionismus (spojován s Francií), multikulturalismus (spojován s Velkou Británií) a diskriminační model (objevuje se v Německu). Asimilační model předpokládá splynutí migranta s novou zemí. Pro tento model národní integrace je typické, že podmínkou pro nově příchozí obyvatele je jejich důsledná asimilace. Vyspělí jedinci všech národů a ras tedy mají rovná práva jako Francouzi, pokud jsou schopni se asimilovat. I ve druhém multikulturním modelu se předpokládá jistá míra osvojení většinové kultury a stejná práva pro migranty. Odlišnost (specifické kulturní rysy a zvyky) je v tomto případě tolerována a podporována. Třetí diskriminační model chápe etnické odlišnosti jako překážku politické integrace. Předpokládá, že migranti po určité době ze země odejdou zpět do země původu. Jejich začlenění se do občansko-politického a kulturního života je odděleno od jejich zapojení do trhu práce, který jim je, na rozdíl od předchozích dvou, povolen.

1.2. Mayotte

Mayotte je ostrov vulkanického původu o rozloze 374 km², který leží uprostřed laguny v Indickém oceánu, v Mosambickém kanálu mezi Afrikou a Madagaskarem. Geograficky je součástí Komorského souostroví a od nejbližšího komorského ostrova Anjouanu je vzdálen 70 km. Území se skládá ze dvou hlavních ostrovů: Grand Terre a Petite Terre a z mnoha menších ostrůvků (Marie-Céline Moatty, 2010, s. 9-11).

Obyvatelé ostrova Mayotte jsou Mahorové. Počet obyvatel je 186 452. Objevuje se zde silná migrace ze sousedních Komorských ostrovů (nejvíce z Anjouanu, který je nejbližší). Na ostrově se vyskytují dvě skupiny obyvatel: obyvatelé malgašského původu (z Madagaskaru), kteří mluví jazykem Shibushi (malgašsky) obývající jih a západ ostrova. Druhou skupinou jsou obyvatelé mluvící shimaorsky (derivát svahilštiny), kteří přišli z Afriky (Comité Départemental du tourisme, 2013).

Oficiální název ostrova je Département de Mayotte což v překladu z francouzštiny znamená Department Mayotte. Je to zámořský region státu Francie. 31.3.2011 se stal Mayotte oficiálně francouzským departmentem (Comité Départemental du tourisme, 2013).

1.2.1. Organizace l'UTAS Sud

Všechny aktivity v sociální oblasti spadají na ostrově Mayotte pod nejvyšší státní instituci Conséil Général, která řídí veškeré aktivity departmentu. Unité Territoriale d'Action Social (l'UTAS) se řadí pod Conseil Général v rámci sociální oblasti. L'UTAS má na ostrově pět poboček a to ve městech Mamoudzou, Labatoir, Dzoumogné, Chiconi a v Mramadoudou. L'UTAS Sud leží v jižní části ostrova ve městě Mramadoudou. Zabývá se třemi oblastmi: *Direction de l'Action Social Territorialisée et de l'Insertion* (řízení sociálních aktivit a integrace), *Direction de l'Aide Sociale à l'Enfance* (řízení sociální pomoci dětem) a *Direction des Personnes Âgées et Personnes Handicapées* (řízení pomoci seniorům a handicapovaným osobám) (Léon, 2013).

2. Výzkumná část

Tato bakalářská práce má totožný název jako má absolventská práce. Imigrací na ostrov Mayotte se zabývám ve dvou pracích proto, že jsem chtěla vytvořit podrobný kvalitativní výzkum a zjistit, jakým faktorům imigranti na ostrově Mayotte přikládají důležitost v souvislosti s rozhodnutím opustit svou rodnou zemi. Z kapacitních důvodů jsem toto téma rozdělila do dvou částí. První částí je projekt kvalitativního výzkumného šetření, kterým se zabývá má absolventská práce a nyní na něj budu navazovat v této bakalářské práci. Cílem této práce tedy bude představit výsledky empirické kvalitativní studie.

Abych mohla volně navázat na již výše zmíněný projekt výzkumu, je nutné nejprve představit základní údaje, které se objevily v absolventské práci. K pochopení výzkumného šetření v této práci je důležitý jejich společný kontext.

V projektu výzkumu jsem si nejprve stanovila výzkumné otázky. Hlavní výzkumnou otázku jsem formulovala ještě před začátkem sběru dat a zní: Jakým faktorům imigranti na ostrově Mayotte přikládají důležitost v souvislosti s rozhodnutím opustit svou rodnou zemi? Při sběru dat, během rozhovorů s imigranty, se vynořila další výzkumná otázka, kterou jsem následně zahrнула do této studie jako druhou výzkumnou otázku a zní: Jak se imigranti cítí integrování do mahorské společnosti? Z hlavní výzkumné otázky vyplývají dílčí výzkumné otázky:

- Proč si imigranti zvolili za místo svého nového bydliště právě ostrov Mayotte?
- Jaké výhody získají tím, že emigrují na Mayotte?

Dále bylo nutné určit si výzkumné metody. Zvolila jsem kvalitativní paradigma, díky kterému jsem získala přímé informace od jednotlivců, kteří tak měli možnost subjektivně popsat danou problematiku. Velkou roli při výběru kvalitativního paradigmatu sehrál také fakt, že jsem sbírala data ve vzdálené oblasti, kde se mluví francouzsky, jazykem shimaore a jazykem shibushi. Navíc je na ostrově vysoká negramotnost, tudíž si myslím, že by se tam metody kvantitativního výzkumu setkaly spíše s neporozuměním.

Ve své absolventské práci uvádím (dle Miovský, 2006, s. 103-109), že pro realizaci výzkumu jsem využila kvalitativní metodu terénního výzkumu, jehož pomocí

zkoumáme způsoby jednání lidí v jejich přirozeném prostředí v každodenním životě, a který je méně strukturovaný. Výzkumná studie v terénním výzkumu musí také splnit určité požadavky. Terén musí být výzkumníkovi přístupný a on musí zvážit veškerá rizika, která vyplývají z jeho činnosti a která by mohla ohrozit účastníky výzkumu anebo jeho samotného. V terénu by měla existovat reálná funkce (místo), kde se může výzkumník bezpečně pohybovat v roli, která odpovídá přirozeným podmínkám terénu a kde mu to je umožněno. Dalším požadavkem je, aby záměry výzkumníka byly eticky obhajitelné.

Použitou metodu sběru dat byl moderovaný rozhovor neboli interview. Pro svou výzkumnou práci jsem zvolila polostrukturované interview neboli polostrukturované rozhovory, které jsou nejrozšířenější metodou rozhovoru.

Jak píše Miovský (2006, s. 159-160), u tohoto typu interview si definujeme tzv. jádro interview, což je minimum otázek, které musíme probrat. Je však možné měnit pořadí témat, o kterých zjišťujeme informace. Otázky, které jsem pokládala respondentům se týkaly těchto témat:

- Proč se respondent rozhodl odjet právě na Mayotte?
- Jakým způsobem se na ostrov dopravil?
- Jaké důvody ho vedly k odchodu z vlastní země?
- Jak vypadal jeho život v zemi původu a jak vypadá dnes na Mayotte?
- Zda se dokázal asimilovat do nového kulturního prostředí?
- Zda ho domorodci dobře přijali?
- Jak respondent vnímá svůj život na Mayotte a zda se mu líbí více tam anebo v zemi původu?
- Čím se živí a jestli jsou jeho finanční prostředky dostatečné popř. vyšší než v zemi původu?

Rozhovory s respondenty jsem nahrávala do mobilního zařízení a po skončení rozhovoru jsem je přepisovala do poznámkového bloku. Během setkání jsem si také zapisovala terénní poznámky. Některé jsem si zaznamenala během rozhovoru, ale spíše heslovitě a po skončení interakce jsem je doplňovala.

Během sběru dat jsem také použila dokumentace případu klienta vypracované sociální pracovníci z organizace l'UTAS Sud. Měla jsem je k dispozici a mohla jsem

do nich nahlížet v případě tří respondentů. Formuláře, které jsem vyplňovala s respondentkou Asmou Warda, jsem vložila na konec této práce jako přílohy.

Ve své absolventské práci jsem také představila výzkumný soubor a uvedla jsem metody jeho výběru. Výzkumný soubor tvořilo celkem osm respondentů. Ve všech případech se jednalo o cizince, kteří emigrovali na ostrov Mayotte. Jejich země původu byly Komorský ostrov Anjouan, Madagaskar, Kongo a jedna respondentka pocházela z metropolitní Francie. Použité metody byly metoda příležitostného výběru a metoda záměrného (účelového) výběru). Metoda příležitostného výběru výzkuného souboru spočívala v tom, že během realizace výzkumu jsem využívala různých příležitostí k tomu, abych získala účastníky výzkumu. Metodu záměrného (účelového) výběru jsem aplikovala tak, že jsem účastníky výzkumu hledala na základě jejich příslušnosti k etnické menšině nebo na základě jejich statutu přistěhovalce. Využila jsem také záměrného výběru přes instituci L'UTAS Sud, ve které jsem našla čtyři z osmi respondentů.

Ve své absolventské práci také upřesňuji (dle Disman, 2008, s. 306) pozici pozorovatele. Ústřední metodou pro terénní typ výzkumu je zúčastněné pozorování. Při sběru kvalitativních dat jsem se vžila do role participant jako pozorovatel, ve které jsem se aktivně zúčastňovala života skupiny a nikomu jsem nezatajovala, že provádím výzkum. Míru participace vidím v tom, že jsem na ostrově žila tři měsíce a každý den jsem pracovala jako stážistka v organizaci l'UTAS Sud, kde jsem se denně potkávala s uprchlíky a měla jsem možnost s nimi provádět sociální šetření. S účastníky výzkumu jsem tedy žila ve stejném prostředí, do kterého jsem se dobře asimilovala a s lidmi jsem přicházela do každodenní interakce v běžném životě, nejen tedy pouze pro účely výzkumu.

2.1. Metody zpracování kvalitativních dat

Dílní úkony a procedury, které propojují fázi získávání dat s fází analýzy dat, se souhrně nazývají data management. Je to část výzkumu, kdy technicky zpracováváme data a připravujeme je pro analýzu. Jedná se např. o přepis zvukového záznamu, který je nahrán v mobilním zařízení a je nutné provést jeho transkripci do písemné podoby. Proces získávání, zpracování a analýzy dat však může probíhat

paralelně a všechny tyto tři fáze se zároveň ovlivňují, proto je někdy těžké přesně definovat pojem data management (Mioviský, 2006, s. 195-196).

Huberman a Miles chápou pojem data management jako proces interakce mezi získáváním dat, redukcí dat, zachycením dat a vyvozováním závěrů. Tento proces probíhá cyklicky (dle Mioviský, 2006, s. 169).

Dle Mioviského (2006, s. 196-197) můžeme pojem data managementu chápat také pod užším pojetím jako jakékoliv technicko-administrativní operace, při kterých zacházíme s daty. Na počátku užšího pojetí data managementu stojí proces fixování kvalitativních dat. Abychom mohli provádět analýzu a interpretaci, musíme data nějak zaznamenat a následně upravovat (redukujeme je, třídíme, doplňujeme poznámkami, popisujeme atd.). Součástí data managementu je také tzv. systemizace kvalitativních dat, při které provádíme úpravy usnadňující a urychlující analýzu.

Jak jsem již uvedla výše, kvalitativní data jsem fixovala do mobilního zařízení a poté jsem je přepisovala do poznámkového bloku. Během sběru dat jsem také použila dokumentace případu klienta z organizace I'UTAS Sud. Tyto dokumenty byly vedeny formou záznamového archu, který byl předem strukturovaný což znamená, že se pouze doplňovaly informace do předem stanovených kolonek.

Mioviský (2006, s. 205-207) píše, že prvním důležitým krokem při přípravě dat pro analýzu je proces, který se nazývá transkripce. Během procesu transkripce jsem převedla audiozáznam interview do textové podoby. Při transkripci však dochází k redukcí dat, protože není možné zaznamenat do textu vše, co je patrné na zvukovém záznamu např. síla hlasu, délky pomlky atd. Základním principem tedy je, aby k této redukcí docházelo systematicky. Procedury provádění procesu transkripce však podléhají vlivům výzkumníka a proto je nutné je minimalizovat. Snažila jsem se je minimalizovat tím, že jsem si text před provedením transkripce, opakovaně poslechla a to i s časovým odstupem. Text jsem zaznamenávala do textového editoru Microsoft Word a to tím způsobem, že nejprve jsem uvedla kurzívou otázky a odpovědi jsem psala níže, na nový řádek. Text byl díky tomu graficky přehledněji oddělen. Do textu jsem poté připisovala některé své terénní poznámky a to vždy zřetelně označené jinou barvou. Takto zpracovaná data jsem si vytiskla a vytvořila jsem i jejich kopie.

Druhým krokem při přípravě dat je jejich systematizace. Je to zároveň poslední fáze data managementu. Data jsou po jejím provedení v podobě, která je vhodná pro zahájení kvalitativní analýzy. V průběhu kvalitativní analýzy se k procesu systematizace dat obvykle vracíme a dle potřeby ji doplňujeme. Při procesu systematizace jsem nejprve provedla úkony, které mi pomohly rozlišit data podle určitých kritérií jako např. dle použité metody, dle zdroje a dle dalších kritérií (např. podle sociální skupiny). Dále jsem provedla úpravu dat pomocí tzv. redukce prvního řádu. Techniku redukce prvního řádu používáme tehdy, když nepracujeme s dílčími projevy mluveného slova (např. pauzy, různé zvuky atd.). Pomocí této techniky jsem promazala ty části textu, které nesdělovaly žádnou důležitou informaci. Jednalo se např. o vycpávkové věty (Miovský, 2006, s. 209-211).

2.2. Metody analýzy kvalitativních dat

Dle Miovského (2006, s. 219-220) je analýza kvalitativních dat nejobtížnější fází realizace empirické studie. Pod tímto termínem chápeme následující fáze výzkumu: kódování, což je přiřazování klíčových slov k částem textu tak, aby byla umožněna rychlejší práce s těmito částmi. Dále archivace kódovaných dat (např. v papírové nebo elektronické podobě), propojování dat, čímž hledáme spojitost v datech a vzájemně propojujeme části v celky. Komentování a doplňování dat, vyvozování závěrů a verifikace, během kterých interpretujeme údaje a ověřujeme jejich platnost. Budování teorie, při kterém vysvětlujeme své nálezy a grafické mapování jako je např. vytváření schémat a diagramů.

Strauss a Corbinová (1999, s. 10, 12) uvádějí, že existuje několik typů analýzy kvalitativního výzkumu a těmi jsou např. zakotvená teorie, etnografie, fenomenologické pojetí, životní historie a analýza rozhovoru.

V následujících podkapitolách uvedu postupy analýzy kvalitativních dat, které jsem použila k interpretaci svých dat. Jedná se o otevřené kódování, které je součástí zakotvené teorie a proto o ní uvedu základní informace. A dále o metodu vytváření trsů.

2.2.1. Zakotvená teorie

Metoda zakotvené teorie, v překladu grounded theory, je v českém prostředí publikována zatím pouze v jedné monografii, jejíž autory jsou Anselm Strauss a Juliet Corbinová. Výhodou zakotvené teorie je možnost upravovat ji dle potřeb výzkumníka a její schopnost integrovat v rámci kvalitativní analýzy data získaná jiným způsobem a využít tak různých metod (interview, pozorování atd.), ale současně využívat i přístupů v samotné analýze. Je vytvořena a prozatím ověřena prostřednictvím systematického shromažďování údajů o zkoumaném jevu a analýzy těchto údajů. Začínáme zkoumaným fenoménem a necháváme, aby se v průběhu výzkumu mohly vynořovat jiné fenomény (Miovský, 2006, s. 226-228).

Otevřené kódování

Pojem kódování znamená v kontextu zakotvené teorie operace, díky kterým jsou zjištěné údaje analyzovány, konceptualizovány a novým způsobem znovu skládány. V praxi se stává, že přecházíme mezi jednotlivými typy kódování. Zakotvená teorie rozlišuje čtyři typy kódování: otevřené kódování, axiální kódování, selektivní kódování a proces a matice podmiňujících vlivů (Miovský, 2006, s. 228-231).

Otevřené kódování je část analýzy, která se zabývá označováním a kategorizací pojmů pomocí pečlivého studia údajů. Údaje jsou během něho rozebrány na samostatné části a pečlivě prostudovány a porovnáním jsou zjištěny podobnosti a rozdíly. Během procesu otevřeného kódování jsou zvažovány naše i cizí domněnky o jevu, což vede k novým objevům. Základem procesu kódování jsou dva analytické postupy: porovnávání a kladení otázek. Tyto dva postupy dodávají pojmům v zakotvené teorii přesnost a specifičnost. Prvním krokem analýzy je konceptualizace údajů, což je rozbor pozorování a přidělení jména reprezentovanému jevu. Podobným jevům můžeme přidělit stejná jména. Během výzkumu se mohou vyskytnout desítky až stovky pojmů, které je třeba seskupit s podobnými. Poté, co v údajích identifikujeme určité jevy, můžeme pojmy seskupovat kolem nich. Proces seskupování pojmů nazýváme kategorizace. Vybrané pojmenování by mělo co nejvíce logicky souviset s údaji, které zastupuje, ale musí být abstraktnější než pojmy, které označuje. Když rozvíjíme kategorii, nejprve rozložíme její vlastnosti na jednotlivé dimenze. Proces otevřeného kódování podněcuje objevování kategorií, ale i jejich vlastností a dimenzí. Ty jsou pak základem pro vytváření vztahů mezi kategoriemi, subkategoriemi a hlavními

kategoriemi. Znat' obecné vlastnosti kategorií je důležité k tomu, aby nám poskytly informace o tom, v jakém dimenzionálním rozsahu se mohou kategorie měnit. Při každém výskytu kategorie v údajích je možné určit její umístění na dimenzionálních škálách. Každá kategorie má několik vlastností a ty se mění v rozsahu nějaké škály. To znamená, že každý výskyt kategorie má svůj dimenzionální profil. Seskupením několika dimenzionálních profilů vzniká vzorec. Dimenzionální profil znázorňuje konkrétní vlastnosti jevu za daných podmínek (Strauss a Corbinová, 1999, s. 42-50).

Strauss a Corbinová (1999, s. 51) také uvádějí, že existují různé způsoby procesu otevřeného kódování. Můžeme provádět analýzu rozhovoru řádek za řádkem, což znamená pečlivé zkoumání jednotlivých úseků nebo jednotlivých slov. Je však také možné postupovat po větách nebo po odstavcích. Můžeme si pojmenovat hlavní myšlenku, která je vyjádřena danou větou nebo odstavcem. Toto kódování je užitečné, když jsme již definovali několik kategorií a chceme kódovat souvislosti kolem nich. Třetí možnost je vzít celý dokument a položit si otázku, v čem je stejný a v čem se odlišuje od dokumentů, které jsme již kodovali.

Miovský (2006, s. 228-229) píše o otevřeném kódování to, že v něm jsou významové jednotky složeny z pojmů, které označují jednotlivé události (jevy, pocity atd.). Kategorie je třída pojmů, která vzniká porovnáváním a tříděním významových jednotek, kdy se výzkumník snaží zjistit, zda náleží podobnému jevu anebo zda tvoří samostatný celek. Takto seskupujeme pojmy do abstraktnějšího pojmu, který nazýváme kategorie. Vlastnosti jsou znaky, které náleží určité kategorii a dimenze je umístění vlastnosti k určité škále. Proces seskupování dílčích pojmů nazýváme kategorizace. Kategorie k sobě vážou různé podskupiny pojmů tzv. subkategorie. Při rozvíjení kategorií nejprve začínáme s jejími vlastnostmi, které mohou být postupně rozloženy na jednotlivé dimenze. Při každém výskytu kategorie je možné určit její umístění na dimenzionálních škálách.

Disman (2008, s. 318) píše, že interpretace dat je velmi náročná činnost. Je nutné správně pojmenovat určité kategorie tak, abychom se vyhnuli číselným identifikacím, ale měli bychom volit co nejjasnější pojmenování.

2.2.2. Metoda vytváření trsů

Miovský (2006, s. 221-222) představuje metodu vytváření trsů jako metodu, která slouží k tomu, abychom seskupili určité výroky do skupin např. dle rozlišení určitých jevů. Tyto skupiny neboli trsy by měly vznikat na základě vzájemné podobnosti (překryvu) mezi identifikovanými jednotkami. Díky tomuto procesu vznikají obecnější, induktivně zformované kategorie, jejichž zařazení do daného trsu je spojeno s určitým opakujícím se znakem. Společným znakem takového trsu může být např. tematická podobnost. Tj. když ve výrocih osob vyhledáváme takové pasáže, které se týkají jednoho úzce ohraničeného tématu. Další variantou může být prostorová podobnost, kdy vyhledáváme popis všech událostí, které se odehrály na určitém ohraničeném prostoru. Podobnost může být také časová a to když se události odehrávají opakovaně ve stejném čase. Dále personální, když se události odehrávají za určité konstelace osob atd.

Čermák a Štěpaníková (dle Miovský, 2006, s. 221-222) uvádějí, že základní princip metody vytváření trsů je postaven na srovnávání a na agregaci dat a má dimenzi určité hierarchizace, protože v ní prostřednictvím kategorizace zvolených základních jednotek vytváříme jednotky obecnější.

2.3. Etické hledisko výzkumu

Miovský (2006, s. 276-277) píše, že výzkum produkuje mnoho etických problémů. Např. při něm nelze jednoznačně rozlišit hranice komunikace. Také je těžké posoudit, zda je určité jednání odůvodněné a má vztah k realizaci výzkumného šetření anebo zda se už jedná o jednání, kterým bychom poškozovali účastníky výzkumu. O etických pravidlech je tedy nutné přemýšlet minimálně ve třech rovinách: vliv výzkumníka na výzkumné pole a jeho zpětné ovlivnění polem, ochrana účastníků výzkumu a ochrana výzkumníka. Pojem výzkumné pole označuje fyzikální, biologický, sociální a psychologický prostor, ve kterém se výzkum odehrává. Výzkumník je součástí tohoto pole a mezi ním a prostředím dochází ke vzájemné interakci a navzájem se ovlivňují.

Punch (2008, s. 86-88) zdůrazňuje etickou odpovědnost výzkumníka, která zahrnuje všeobecné principy poctivosti a respekt k ostatním lidem. Také uvádí ústřední otázky etických aspektů, které jsou: informovaný souhlas, diskrétnost a anonymita,

vlastnictví dat a výsledky, použití a zneužití výsledků, poctivost a důvěra, reciprocita (vzájemnost), intervence a obhajoba, škoda a riskování a konflikt zájmů. Informovaný souhlas je nutný k tomu, aby účastníci výzkumu znali informace o výzkumu a důvod, proč byli vybráni k účasti. Je také důležitý proto, že svědčí o dobrovolnosti respondentů účastnit se výzkumu. Diskrétnost a anonymita jsou základem pro chránění identity dotazovaných lidí. Výzkumník by si měl ujasnit jakým způsobem bude jejich anonymitu chránit. Dále je podstatné si předem určit, kdo bude majitelem dat a jak je má chránit, aby nebyly zneužity. Výzkumník by si měl také uvědomit, jakým způsobem by mohl jeho výzkum ublížit lidem, kterých se týká.

Hartnoll (dle Miovský, 2006, s. 278) shrnuje jedno z nejobecnějších etických pravidel, podle kterého pro každou výzkumnou činnosti platí, že při ní musí být zajištěna dostatečná ochrana práv všech účastníků. Výzkumník také musí dodržovat základní etické zásady, jako je např. úcta k lidem nebo snaha konat dobro a nekonat zlo.

Jak píše ve své absolventské práci, před začátkem rozhovoru s účastníky výzkumu jsem se jim vždy nejprve představila a sdělila jsem jim, že jsem na ostrově Mayote jako stážistka, což je mou hlavní náplní, ale že zde zároveň zpracovávám kvalitativní výzkum. Poté jsem je seznámila s charakterem a účelem výzkumu a nastínila jsem jim okruhy témat otázek, o kterých budeme mluvit. Poté jsem se jich dotázala, zda po obdržení těchto informací stále souhlasí s výzkumem a pokud ano, zda by mi mohli udělit informovaný souhlas se zpracováním získaných dat. Písemný souhlas jsem od účastníků výzkumu nevyžadovala, protože by to v některých případech bylo složité kvůli tomu, že někteří z respondentů buď nemluvili francouzsky, nebo dokázali přečíst pouze arabské písmo a nebo byli negramotní. Ústní souhlas všech účastníků mám nahraný na mobilním zařízení, na které jsem dále nahrávala celé rozhovory. Někteří z respondentů pobývali na ostrově Mayotte nelegálně a proto jsem jejich jména změnila, aby nebylo možné je identifikovat. Také jsem dbala na ochranu osobních údajů a soukromí respondentů, ale i na ochranu svoji v roli výzkumnice, která je definována v zákoně č. 101/2000 Sb., o ochraně osobních údajů a jejich uchování v informačních systémech.

Důležitým etickým tématem je střet zájmů, ke kterému může během terénního výzkumu snadno dojít. Je proto důležité, aby měl výzkumník jasno ve své roli, pokud provádí výzkum s respondenty, kteří ho znají i v jiné roli např. v roli sociálního

pracovníka či terapeuta. V takovém případě není dobré, když v průběhu výzkumu dojde k proměně rozhovoru v terapeutické sezení. V některých případech je však vhodné provést s respondenty krizovou či poradenskou intervenci. Během výzkumného šetření, které jsem prováděla na Mayotte jsem si musela často dávat pozor, aby ke střetu zájmů nedošlo. Někteří respondenti byli totiž zároveň klienty centra l'UTAS Sud a znala jsem je i ze sociálních šetření, kterých jsem se účastnila. Jedna respondentka byla dokonce přímo má klientka a proto bylo nutné oddělit profesní stránku rozhovoru od té výzkumné (Miovský, 2006, s. 279).

Miovský (2006, s. 280) uvádí důležité etické pravidlo a tím je tzv. empatická neutralita, což znamená, že výzkumník by měl vůči respondentům projevovat zájem a porozumění a ke zjištěným skutečnostem by měl zaujmout neutrální stanovisko a nehodnotit je.

2.4. Výsledky analýzy dat

Jak jsem uvedla v předchozích kapitolách, pro analýzu rozhovorů jsem využila metodu otevřeného kódování a kódy jsem následně spojila v kategorie metodou vytváření trsů. Jednotlivé kategorie představují oblasti, které respondenti uvedli v souvislosti s tím, jakým faktorům přiřkládají důležitost v souvislosti s rozhodnutím opustit svou rodnou zemi a emigrovat na Mayotte a s tím, jak se cítí integrování do mahorské společnosti. Dalšími kódy jsem označila obtíže související s jejich odlišným původem. U každé kategorie popisují i její souvislost se vzniklými obtížemi.

2.4.1. Chudoba

U většiny respondentů hrála chudoba zcela zásadní roli. Pro některé z nich byla špatná finanční situace jedním z hlavních impulzů, proč opustili svou zemi a odjeli na ostrov Mayotte. I přesto, že pro nás, kteří žijeme v Evropských poměrech, vypadá situace mnoha imigrantů na ostrově velmi špatně, co se týče finanční stránky, většina z nich má pocit, že si na Mayotte majetkově polepšili.

Někteří účastníci výzkumu žijí v příbytcích zvaných „banga“. Jsou to v podstatě přístřešky, které si zhotovili z dostupných materiálů jako je hlína, plech nebo sušené palmové listy. Nemají tam zavedenou elektřinu ani vodu. Když jsem některé takové příbytky navštívila, měla jsem možnost vidět, jak všichni členové rodiny žijí v jedné místnosti společně s domácími zvířaty např. se slepicemi nebo s kozami. Uprchlíci žijící na ostrově se sdružují v určitých „uprchlických“ vesnicích či osadách anebo v okrajové průmyslové části hlavního města Mamoudzou, kde se tyto „banga“ obydlí vyskytují ve velkém množství na jednom místě. Nepříjemnou samozřejmostí v těchto lokalitách jsou špatné hygienické podmínky, které jsou alarmující. Navíc fakt, že se uprchlíci v těchto komunitách izolují, ztěžuje jejich asimilaci mezi původní obyvatelé ostrova. Tomuto fenoménu však věnuji níže uvedenou kapitolu s názvem Osamělost.

„Když jsem žila na Anjouanu, neměli jsme vůbec nic. Tady jsem bohatší. Mám svůj domek, dokonce pár slepic, spím na matraci a občas dostanu peníze na jídlo nebo na nějaké oblečení. A taky občas sunary pro dítě.“ (Ali Souf)

„Já tady žiju jako děcko. Vážně, jsem jako dítě. Ostatní se o mě starají. Dostávám tady najíst. Ano, chodím na obědy ke kamarádce a bydlím zdarma u její

dcery. Takhle tu žiji už deset let. Je to dobré, nemám tady žádné starosti. Peníze nepotřebuji, všechno dostanu. Občas dostanu třeba pět Euro, někdy i víc.“

(Ibrahim Saïd)

Jak jsem již napsala výše, účastníci výzkumu vyjadřovali spíše spokojenost se svou finanční situací na Mayotte i přesto, že se zdála být velmi špatná. V místě jejich původního bydliště neměli žádnou možnost čerpat finanční ani věcnou pomoc od státních a neziskových organizací. Na Mayotte však funguje hned několik organizací, které lidem v nouzi pomáhají. Např. l'UTAS Sud, kde jsem byla na praxi, poskytuje lidem nejen sociální poradenství, ale i tzv. „bons alimentaires“, což jsou poukázky na nákup potravin, které bychom mohli přirovnat ke stravenkám. Tyto poukazy jsou většinou v hodnotě sedmdesáti Euro a jsou vydávány nezávisle na příjmech žádající osoby. Jejich poskytování není omezeno ani časovým intervalem. Samozřejmě, že žadatelé jsou vedeni v evidenci, ale pokud si o poukazy přijdou osobně požádat a svou potřebu zdůvodní, s velkou pravděpodobností je také dostanou. Na Mayotte sice existuje systém státní sociální podpory v podobě různých dávek, který se však na mé respondenty nevztahuje, protože ve většině případů jsou na ostrově nelegálně. Další možností, jak získat nějakou podporu je např. Corix Rouge Française (Francouzský Červený kříž). Ten lidem poskytuje především hmotnou pomoc ve formě oblečení a potravin. Má také omezené množství poukázek na nákup potravin.

Tento fakt potvrzuje Massey a kolektiv (1998: 22). V rozvinutých zemích existují mnohé mechanismy, které slouží k získání a k udržení finanční stability rodin. Jedná se například o systém soukromého a státního pojištění, státní podporu v nezaměstnanosti a nemoci nebo o systém bankovních půjček. V rozvojových zemích jsou však takové mechanismy značně nedokonalé nebo chybí úplně.

Respondentka Faïda využívá ubytovacích služeb organizace ACFAV.

„Žiju na Mayotte od roku 2009. Sociální pracovnice z l'UTAS Sud mi pomohla zařídit papíry, abych mohla pracovat. Práci ale nemám. Organizace ACFAV nám poskytla ubytování a měli by mi dávat i jídlo, což už dlouho nedostávám. Byla jsem požádat v l'UTAS a v Červeném kříži o finance na potraviny, ale taky mi nic nedali. Naposledy jsem od nich dostala příspěvek v lednu. Ted' máme se synem pořád hlad, nemám mu dát co jíst.“ (Faïda)

Jak vyplývá z výše uvedeného textu, někteří imigranti na ostrově trpí hladem. Někteří respondenti mi během našich rozhovorů řekli, že mají hlad často a že nemají prostředky k tomu, aby se najedli do sytosti.

„Já nemám žádné peníze na to, abych mohla koupit jídlo. Nemám žádnou práci a jsem teď v devátém měsíci těhotenství a mám hlad skoro každý den.“ (Ali Souf)

„Bydlím v plechové „banga“ se třemi dětmi. Jsou staré jeden rok, tři roky a sedm let a měla jsem je brzy. Bylo mi třináct. Pracovala jsem. Dělal jsem, co se zrovna naskytlo. Třeba nějaké drobné práce. Teď nemám žádnou práci, musím platit sedmdesát Euro měsíčně za náklady na bydlení a děti ve škole hodně zlobí. Mají hlad. Dostanou ke svačině banán, když je úroda. Ale někdy jim nemůžu dát nic. Jsou neklidné a pořád si stěžují na hlad.“ (Asmou Warda)

Z rozhovorů s účastníky výzkumu bylo zřejmé, že emigrace na Mayotte nelitují a že zde žijí plnohodnotnější život, než v rodné zemi.

„Mám se tady určitě líp. Tady jsem vždycky našel nějakou možnost, jak si opatřit jídlo nebo to, co jsem zrovna potřeboval.“ (Ahmadi)

„I když nejsme bohatí, můžeme žít o něco líp, než doma. Proto se už nechceme vrátit. Na Mayotte je naše bída o něco menší.“ (Florika)

„Ano, jsem tady spokojenější. Co se týče peněz. Jinak ne. Byla jsem v rodné zemi šťastná, dokud nevypukla genocida. Měla jsem manžela, domov... Teď nic z toho nemám. Tady jsou ale organizace, které nabízí různou pomoc. To u nás neexistovalo. Nic takového.“ (Faïda)

2.4.2. Pracovní příležitosti

Důležitým faktorem, proč si imigranti zvolili jako cílovou zemi právě Mayotte, jsou lepší pracovní příležitosti, které se jim v tomto francouzském departmentu naskytly.

Jedna respondentka z Madagaskaru odjela na Mayotte proto, že doma nemohla sehnat žádnou práci.

„U nás doma je práce málo a je špatně placená. Lidé si tam vydělají za měsíc průměrně dvacet pět Euro. Lidé u nás vědí, že na Mayotte by si takovou sumu mohli vydělat za jediný den. Proto jsem to riskla a ušetřila jsem si peníze na to, abych mohla odjet. Na Mayotte jsem doplula na lodi spolu s několika dalšími uprchlíky. Bylo nás asi čtyřicet na malé pramici. Ted' už mám vyřízené pracovní povolení a mám dobrou práci v kantýně.“ (Florika)

„Měla jsem možnost odjet na Mayotte jako profesorka. Víím, že učitelé tady dostávají velmi dobře zapláceno. Učitelé z Evropy dostávají za stejnou práci dokonce mnohem víc peněz, než místní obyvatelé. Mám smlouvu na čtyři roky a pak se uvidí.“ (Dominique)

„Byla to práce a výdělek, co mě sem táhlo. Snil jsem o tom, že si na Mayotte otevřu svoji opravnu aut a to se mi taky během třiceti let, co tu žiju, podařilo. Na Madagaskaru jsem nevydělával skoro nic, v porovnání s tím, co mám ted'.“ (Sitti)

2.4.3. Zdravotní péče

Pro některé respondenty byla důležitým faktorem pro volbu Mayotte jako cílové destinace lepší zdravotní péče než v zemi původu. Z jejich výpovědí vyplývá, že byli nuceni svou rodnou zemi opustit ze zdravotních důvodů a poté už na Mayotte zůstali.

„Musel jsem podstoupit složitou operaci kolena. U nás na Anjouanu není taková operace možná. Lidé, kteří si to mohou dovolit, jezdí na operace nebo do nemocnice až na Réunion, někdy dokonce až do Francie. Pro mě byla jasná volba Mayotte, protože už jsem tam byl a poznal jsem tam kamarády. Na Mayotte je zdravotnictví pořád o hodně lepší, než u nás. Po operaci jsem se domů v podstatě už nevrátil. Zůstala tam moje manželka a čtyři děti. Snažím se, abych je jednou ročně navštěvoval. Nevím, jak vám mám vysvětlit, že tady je to pro mě jednodušší. Mám tady, co potřebuju. Mám diabetes, proto nemohu odjet.“ (Ibrahim Saïd)

„Ze své země jsem odešla kvůli manželovi. Vážně onemocněl a musel vyhledat lékařskou pomoc v zahraničí. Nejdřív jsme byli na Réunionu. Potom jsme odjeli na Mayotte, kde jsme už zůstali. I když mám ve své rodné zemi čtyři děti, zůstali

jsme. Můj manžel by se nemohl vrátit domů, byl na tom špatně. Potom mi tady zemřel. Zůstala jsem tu úplně sama. Moc mi chybějí děti. Opravdu moc. Žiji u mých rodičů. Já ale odjet nemohu. Tady na Mayotte občas dostávám nějaké drobné peníze. Doma bych nedostala absolutně nic. Jsem teď těhotná, vrátit se nemohu.“ (Ali Souf)

I když je z předchozích úryvků rozhovorů patrné, že respondenti na Mayotte odjeli čistě ze zdravotních důvodů, tak důvody, kvůli kterým i nadále zůstávají, jsou i jiné, než dobrá zdravotní péče. I přesto, že oba výše zmínění respondenti zanechali ve své rodné zemi svou rodinu, odjeli na Mayotte sami a často také zažívají pocity osamělosti a vykořenění, stále je pro ně život na Mayotte snazší. Důvodem může být nedostatek finančních prostředků na cestu zpátky, ale i fakt, že na Mayotte mohou využívat různých forem finanční i hmotné pomoci.

2.4.4. Významné druhé osoby

Mnozí imigranti přicházejí na Mayotte sami. Často neznají kulturní kontext země, vyznávají odlišné náboženství nebo mluví jiným jazykem. Také nemají žádné sociální vazby v místě nového bydliště. V těchto případech hrají významnou roli druzí lidé, kteří se vyskytují v jejich okolí, kteří je přijali a kteří jim pomáhají, aby se dokázali lépe zorientovat v novém prostředí. Tuto kategorii jsem tedy pojmenovala Významné druhé osoby a kromě významných druhých osob v pozitivním slova smyslu, do této kategorie spadají i ti, kteří imigrantům život ztěžují a znepríjemňují. Téměř všichni respondenti ve svých rozhovorech nějakým způsobem zmínili důležitost druhých osob, které pro ně měly význam v přijetí či odmítnutí ze strany mahorské majoritní společnosti.

Pro respondenta Ibrahima byli významní druzí důležití už při rozhodování, zda má na Mayotte emigrovat.

„Na ten nápad odjet na Mayotte mě přivedli mahorští kamarádi. Znal jsem je už od roku 1991 a věděl jsem, že mě tady podpoří.“ (Ibrahim Saïd)

Poté, co začal na ostrově žít, se seznámil s jednou mahorskou rodinou, která se o něj stará jako o vlastního. Žije u nich v domě a stravuje se s nimi. Podílí se na jejich každodenním životě. Jejich matku navštěvuje každý den a jsou dobří přátelé.

„Je to hodně věřící rodina, snaží se pomáhat lidem a já jsem muslim, jako oni.“
(Ibrahim Saïd)

I další respondenti zdůrazňují vliv významných druhých osob v pozitivním slova smyslu.

„Mám se tady dobře. Seznámil jsem se s Mahory a mám s nimi dobré vztahy. S muži chodím do mešity. Sice nejsem muslim, ale proč by ne. Když je potřeba, vstanu, když si ostatní kleknou, kleknu si taky. Nic mi to neudělá a je to lepší, být na Mayotte muslimem. Je to důležité, aby tě lidi mezi sebe lépe přijali. Jsou rádi, když se uprchlíci snaží zapadnout a angažují se na kulturním životě. Víš sama, že když si na sebe vezmeš salouvu² a jdeš s ženami do mešity, tak tě mezi sebe přijmou. Kdybys tam šla tak, jak chodíš u tebe doma, navíc jsi běloška, ani by tě tam nepustily.“ (Sitti)

„Kamarádů mám dost. Nejprve jsem si tady hledal známé a pak teprve zákazníky. Dneska jsou mí kamarádi mými zákazníky a naopak. Hodně mi pomohla kamarádka, která je Mahorka a seznámila mě s ostatními. Když máte za kamaráda někoho z místních, ostatní vás přijmou lépe, než když trávíte čas s dalšími uprchlíky. Ona mě taky bere ke své rodině, jezdíme k její sestře každou neděli na oběd. Místní lidi jsou výborní. Dají člověku najíst, nikdy tady nemám hlad a ta jídla jsou skvělá. Jsem tu prostě moc spokojený.“ (Sitti)

„Nemám problém s tím, abych zapadl mezi ostatní. Moje manželka je Mahorka. Zapadl jsem i do její rodiny, takže jsem spíše brán jako místní, než jako imigrant. Ve styku s ostatními imigranty z mojí rodné země moc nejsem. Odešel jsem na Mayotte kvůli manželce a s ní jsem také zůstal. Nechci žít jako uprchlíci někde v „banga“ chýši.“ (Ahmadi)

Někteří respondenti však takové štěstí na významné druhé osoby neměli. Setkali se spíše s nepochopením a nepřijetím ze strany místních obyvatel. Florika z Madagaskaru přišla na Mayotte sama spolu s dalšími uprchlíky a žije s nimi v uprchlické osadě.

---

² Salouva je tradiční oděv mahorských žen

„Když jsme se tady usadili, našla jsem si manžela. Máme spolu dvě děti, ale potom jsme se rozvedli a už se nestýkáme. On je taky Malgaš, jako já. Žádný Mahor by mě za ženu nechtěl. Mahorové se mnou nemluví. Nikdo mě tady nepozdraví. Všichni, kteří vědí, že jsem Malgaška, se ke mně chovají povýšeně. Když jsi běloška, máš štěstí! Mahorové ti podstrojují, jako kdybys byla Bůh. Když jsi ale Malgaška, máš smůlu a nejsi pro ně nic. Lidé tu jsou nafoukaní. Hrají si na důležité, když mají peníze.“ (Florika)

Podobnou zkušenost má i respondentka Dominique.

„Ve vesnici Bandréle, kde žiju, se mnou nikdo z místních obyvatel nemluví. Bydlím v oblasti, kde žijí pouze běloši - Francouzi. Místní tuto osadu přezdívali „Muzungu³ land“. Je pro mě už normální, že mě nikdo na ulici nepozdraví, lidé ignorují moje dotazy atd.“ (Dominique)

Po delším rozhovoru jsme se s respondentkou dostaly k příčinám, které mohly mít v minulosti vliv na to, že se k ní dnes obyvatelé staví takto odmítavě.

„Když jsem na Mayotte před čtyřmi lety přijela, byla jsem v šoku z toho, že jsem nikde neměla soukromí. Ke mně domů pořád chodily místní děti. Klidně si došly až do ledničky. Dveře byly neustále otevřené a kdykoliv se tam někdo objevil. Je pravda, že jsem pak měla dobré vztahy s jejich rodiči. Stále mě zvali k sobě, chtěli se přátelit. Já jsem si ale chtěla nastavit hranice. Přestala jsem je do domu pouštět, začala jsem se zamykat. Potřebovala jsem přeci soukromí.“ (Dominique)

Z výše uvedeného textu vyplývá, že příslušníci většinové společnosti mohou vůči imigrantům zaujmout několik různých postojů. Může se jednat např. o inkluzi, adaptaci nebo dokonce o diskriminaci.

Jeffrey C. Alexander definuje inkluzi jako proces při kterém získávají vyloučené skupiny nárok na solidaritu dané společnosti. Míra, v níž se jedinci cítí jako plnoprávní členové společnosti, definuje míru jejich začlenění (Alexander, 1988, s. 18).

Adaptace je složitý proces, který je podmíněn mnoha různými faktory jako např. imigrační politikou, migranty samými i přístupem majoritní společnosti k migrantům.

---

³ Muzungu je v překladu ze shimaorštiny nelichotivý výraz pro bělocha

Výsledky procesu adaptace mohou být různorodé. Počínaje bezproblémovým soužitím a rychlým získáním bezpečného právního statusu či případnou naturalizací (ziskem občanství), konče ale i ilegálním pobytem, sociálně-ekonomickou marginalizací tj. vytlačení na okraj společnosti nebo odmítnutím majoritní populací (segregace) (Šišková, 2001, s. 23).

OSN definuje diskriminaci jako „jakékoli rozlišování, vylučování, omezování nebo zvýhodňování založené na rase, barvě pleti, rodovém nebo národnostním nebo etnickém původu, jehož cílem nebo následkem je znemožnění nebo omezení uznání, užívání nebo uskutečňování lidských práv a základních svobod na základě rovnosti v politické, hospodářské, sociální nebo kterékoli jiné oblasti veřejného života...“ (dle Šišková, 2001, s. 34-35).

2.4.5. Seberealizace

Do kategorie seberealizace jsem zařadila několik jevů, které respondenti popisovali. Jejich společným jádrem je, že se týkají jejich snahy o to, nějakým způsobem se seberealizovat. U každého respondenta však byly tyto snahy odlišné.

U respondenta Ahmadiho shledávám jeho seberealizaci v tom, že se zamiloval do Mahorské ženy a chtěl s ní začít žít. Znamenalo to pro něj opustit svou současnou rodinu, se kterou žil na ostrově Anjouan a začít nový život na Mayotte.

„Zamiloval jsem se do své nynější manželky a to pro mě znamenalo kompletní změnu života. Emigroval jsem za ní a začal úplně od začátku. Nemohl jsem si ale pomoci, chtěl jsem být s ní.“ (Ahmadi)

Další respondent měl snahu oprostit se od vlivu své matky a začít žít svobodněji.

„Máma měla přehled o všem, co jsem dělal. Ted' si mohu žít, jak chci a nemusím se ohlížet, jestli se to někomu líbí nebo ne. Byla to ona, kdo doma držel kasu. Ted' o svých penězích rozhoduju sám a jsem moc spokojený. Jednou za měsíc ji zavolám a to mi naprosto stačí. Už mě to doma štvalo. Když jste dospělá a někdo za vámi pořád stojí a hodnotí to, co děláte, není to příjemné. Mám mámu moc rád, to jo. Ale žít s ní bylo těžké. Ale jak jsem říkal, odešel jsem taky hlavně kvůli penězům.“ (Sitti)

Francouzka, která je ve věku asi šedesáti let, také popsala svou motivaci odjet na Mayotte.

„Víte, žila jsem už delší dobu sama. Opustil mě muž a brzy odešla z domu i dcera, která žila po rozvodu se mnou. Bylo jí už dvacet devět let. Neměla jsem najednou nikoho, o koho bych mohla pečovat. Dcera odjela žít do Bukureště, což je dost daleko na to, abychom byly často v kontaktu. Začala jsem se nudit. Nebyla jsem tedy úplně sama, mám kamarádky a občas jsme někam zašly nebo jsme jely na výlet. Možná to je i věkem, asi nějakou krizí, ale potom, co se Laurette odstěhovala, mě spousta věcí přestalo bavit. Už to najednou nebylo jako dřív. Říkala jsem si, že potřebuju někam vypadnout. Doma mě to užíralo. Ta samota a všechny věci, které mi dceru připomínaly. Zkrátka mi bylo smutno a řekla jsem si, že Mayotte je dobrá volba, protože je to exotika, ale zároveň je to pořád Francie. Najednou jsem ve svých letech měla naději, že poznám něco nového, že si budu moci užívat moře a slunce. I když je na Mayotte hodně věcí, které mě rozčilují, tak si tu život dokážu užívat. Teď už tu žiji čtvrtý rok, takže si člověk zvykne a do určitých stereotypů časem znovu zabředne. Když už mám všeho v práci dost, sbalím se a jedu na pláž. Při potápění zapomenu na starosti. To, že jsem dokázala opustit své zázemí ve Francii a odjela jsem sem, mi dodalo novou chuť do života.“ (Dominique)

Já jsem se vždycky chtěl naučit arabsky. U nás k tomu ale nebyla příležitost. Každý muslim umí číst a psát arabsky. Celý Korán je v arabštině! Korán v shimaorštině neexistuje. Já teď vyučuji náboženství a to je hlavně o tom, že učím děti arabsky. Čteme Korán, něco z něj přepisujeme a i všechny modlitby jsou v arabštině. Jsem hodně věřící člověk a na Mayotte mohu být sám sebou. Tady je hodně věřících, kteří to s Islámem myslí vážně. Jsem moc rád, že jsem se stal členem jejich náboženského společenství ve městě Bouéni a náboženství jsem zvládl tak, že teď ho mohu předávat dalším lidem.“ (Ibrahim Saïd)

Po přečtení výše uvedených útržků rozhovorů s respondenty, mohu shrnout konkrétní důvody, které pro ně byly z hlediska seberealizace důležité. U prvního respondenta to byla láska. Zamiloval se a chtěl žít společný život s milovanou ženou. Druhý respondent toužil po osamostatnění se a chtěl se postavit na vlastní nohy a žít svobodně tak, aby do jeho života nemohl zasahovat nikdo další, což byla v jeho případě

matka. Třetí dotazovaná uvedla, že prožívala syndrom prázdného hnízda a do jejího života vstoupila nuda. Měla potřebu to změnit a seberealizaci spatřovala v tom, že začne nový život v exotickém prostředí, kde bude moci uniknout každodenním stereotypům. Čtvrtý odpovídající se chtěl na Mayotte seberealizovat v duchovním životě. Jeho cílem bylo stát se dobrým muslimem, který ovládá náboženskou teorii. Důvody k seberealizaci byly tedy velice rozmanité. Mohu si dovolit tvrdit, že jisté seberealizační tendence spatřuji i v tom, že někteří další respondenti odešli na Mayotte kvůli vidině lepší kvality života v rámci finančního zaopatření. Tento jev jsem však zahrнула do kategorie s názvem Chudoba, protože je tam více faktorů, které toto rozhodnutí ovlivnily.

2.4.6. Jazyková bariéra

Další oblast, které respondenti přikládali význam ve vztahu k přijetí ze strany většinové společnosti, je jejich jazyková vybavenost. Jak píše Payne (2005, s. 162), komunikace je součástí každodenní interakce s okolím a je to také schopnost dorozumět se s jinými lidmi a zároveň zásadně ovlivňuje schopnost vstupovat do úspěšných interakcí s okolím.

Jak jsem již zmínila, respondenti pocházeli i ze zemí, kde se mluví jinou řečí, než na ostrově Mayotte. Na Mayotte je úředním jazykem francouzština, ale původní mahorští obyvatelé mluví shimaorsky nebo jazykem shibushi. Tyto místní jazyky jsou zde nejrozšířenější a lidé je ke komunikaci používají častěji, než jazyk oficiální. Jazyková bariéra tedy může nastat i pro imigranty, kteří přicházejí z francouzsky mluvících zemí.

„Pocházím z Konga a moje rodná řeč je francouzština. Než jsem se dostala na Mayotte, hledala jsem místo, kde bych mohla zůstat natrvalo, i v jiných zemích, kde se mluvilo francouzsky. Žila jsem pár let na ostrově Réunion. Na Mayotte jsem se dostala potom s přáteli a už jsem tady zůstala. Jiný jazyk ale neznám, a protože jsem černoška, místní lidé někdy očekávají, že budu mluvit shimaorsky. S některými se ani nedomluví, protože oni neznají francouzštinu a já neznám jejich jazyk. Někteří dokonce odmítají komunikovat francouzsky, protože chtějí využívat jenom svůj mateřský jazyk. Lidé, se kterými se domluví vždycky, jsou běloši, kteří také znají jenom francouzštinu. Chtěla bych, aby až můj syn

vyroste, uměl mluvit shimaorsky. Měl by to potom v životě jednodušší. Já ho to ale naučit nemohu, protože to neumím.“ (Faïda)

Respondenti, kteří pocházejí z Komorských ostrovů, neshledávali v jazykové bariéře příliš velký problém. Jazyk, kterým se mluví na Komorských ostrovech, je shimaorštině velmi blízký. Proto pro ně není tak obtížné se přizpůsobit. Roli může hrát špatný přízvuk, který může prozradit jejich cizí etnickou příslušnost, ale žádný z respondentů v tom neshledával problém. Většina jejich negativních pocitů z nepřijetí ze strany majoritní společnosti vyplývala z faktu, že patří k etnické skupině Komořanů a už jen proto si k nim okolí vytvořilo mnoho předsudků. Více o tomto faktoru popisují v následující kapitole s názvem Osamělost. Když jsem se snažila respondentům pokládat otázky týkající se odlišnosti jejich kultur a především jejich jazykové vybavenosti, tak se často odkláněli od tématu anebo nepřikládali příliš velký význam tomu, že přízvuk může hrát roli v předsudcích většinové společnosti.

Následující úryvky jsou z rozhovorů s respondenty pocházejícími z Komor.

„Nikdy jsem nechodila do školy a proto jiný jazyk, než ten můj, neznám. Nemám ani nikoho, kdo by mě naučil francouzsky. Taky nemám s tolika dětmi čas, dělat něco jiného, než se starat o domácnost. Mluvím Komorsky. Lidem, kteří mluví shimaorsky rozumím dobře. Je to hodně podobné. Těm, kteří mluví jazykem shibushi, nerozumím. Ale mahorové se mnou stejně moc nemluví.“ (Asmou Warda)

„Já nemám problém se s někým domluvit. Francouzštinu jsem se naučil poté, co jsem přišel na Mayotte. A co se týče Komorštiny, je hodně podobná shimaorštině. S manželkou jsme nikdy neměli problém. Taky jsem se od ní naučil nová slova.“ (Ahmadi)

Imigranti, kteří na Mayotte přicházejí z Madagaskaru, však mají s komunikací větší problém, než Komořané. Jazyk shibushi je derivát jejich malgašského jazyka, ale přesto se liší. Navíc se jím na ostrově mluví pouze v jedné malé lokalitě. Malgaši přicházející na Mayotte se tedy musí naučit jazyk, aby zvládali komunikaci s ostatními obyvateli ostrova.

„Já jsem se naučil francouzsky. Něco přeci musíme obětovat, když chceme žít v zemi, kde budeme mít snadnější život. Časem jsem pochytil i něco ze shimaorštiny, ale dávám přednost francouzštině.“ (Sitti)

„Naučila jsem se francouzsky. Jinak bych si nemohla najít práci a nikomu bych nerozuměla. Neumím číst, ale domluvit se už musím. Shimaorský jazyk znát nepotřebuji, protože místní se se mnou nebaví.“ (Florika)

„Mám to jednoduší v tom, že francouzština je můj mateřský jazyk. Mám ale pocit, že většina Mahorů mluví více shimaorsky, než francouzsky. Někdy mi nedávají příležitost, abych s nimi mohla komunikovat, protože začnou mluvit shimaorsky a já jim nerozumím. Někdy však poznám, že si povídají o mně. To vycítí i člověk, který jejich řeč nezná. Je mi to hodně nepříjemné, někdy bych jim chtěla v jejich řeči říct, že jim rozumím, aby věděli, že se to nedělá. Ale bohužel. Jinak potřebu učit se shimaorsky nemám. Většina mých přátel jsou stejně Francouzi a i v práci musí Mahorové mluvit francouzsky.“ (Dominique)

V mnoha případech imigranti narážejí na jazykovou bariéru. Ti, kteří znají oficiální jazyk (francouzštinu) většinou neovládají mateřský jazyk obyvatel ostrova (shimaorštinu a jazyk shibushi) a naopak. Někteří z nich nevidí důvod naučit se místní jazyk, protože s nimi majoritní společnost příliš nekomunikuje. Jiní ve znalosti jazyka naopak spatřují výhodu.

2.4.7. Osamělost

Do této kategorie spadá hned několik jevů, které se mezi respondenty vyskytovaly. Imigranti se často setkávají v předsudky a stigmatizaci ze strany většinové společnosti. Tyto pojmy se pokusím teoreticky ukotvit pro lepší pochopení problematiky. Pro tuto kapitolu jsem zvolila název Osamělost, protože ta je většinou případů důsledkem výše zmíněných postojů místních obyvatel a v určité míře ji pocítila většina účastníků výzkumu.

Předsudky jsou generalizované představy, které často sdílí široký okruh lidí, který si neuvědomuje, že jde o předsudky a tak vznikají stereotypy. Generalizace vadí v případě, když někoho hodnotím na základě jeho rysu např. barvy kůže, oblečení,

chování atd. Začíná ubližovat tehdy, když druhého na základě jednoho rysu odsoudím a pokládám za méněcenného (Šišková, 2001, s. 15).

Goffman (2003, s. 12-29) uvádí pojem stigma a rozlišuje tři typy stigmat. Jedná se o tělesné odlišnosti, o vady charakteru (jako je např. nepoctivost, slabá vůle nebo duševní poruchy, alkoholismus, homosexualita, nezaměstnanost atd.), třetí typ stigmatu jsou kmenová stigmata rasy, národa a náboženství. Tento typ se šíří dědičně a zasahuje všechny členy rodiny. Společnost nám nabízí prostředky kategorizace osob, se kterými se můžeme ve společenském prostředí setkat. Při setkání s různými lidmi pak máme pocit, že můžeme předvídat, co jsou tito lidé zač. Často nám k tomu, abychom je zařadili do určité kategorie, postačí první dojem. Tyto své předskudky pak přetváříme v očekávání a v požadavky. Často v naší mysli toto přesvědčení přetrvává do doby, než zjistíme, že je druhá osoba nenaplnila. Až tehdy zjistíme, že jsme si o ní vytvořili mylnou představu. Když vidíme osobu poprvé a kategorizujeme si ji do určité skupiny a připisujeme jí určité atributy, jedná se o stigmatizaci. Tímto ji v naší mysli redukuje na osobu slabou a špatnou. Termín stigma označuje silně diskreditující atribut. V okamžiku, kdy dojde ke kontaktu mezi osobou se stigmatem a ostatními lidmi, nastává klíčová sociologická situace. V tuto chvíli budou totiž obě strany konfrontovány s důsledkem stigmatu. Osoba se stigmatem může pociťovat nejistotu v tom, co si o něm ostatní lidé myslí. Také si bude dávat pozor na to, jaký dojem na ostatní udělá. V sociálních interakcích s někým, kdo je stigmatizovaný, se můžeme snažit chovat se k němu tak, jako kdyby spadal do určité kategorie osob, o které si myslíme, že do ní spadá. V reálu to potom vypadá tak, že se k těmto lidem snažíme chovat, jako kdybychom si mysleli, že jsou někým horším či lepším, než doopravdy jsou. Pokud nezvolíme ani jednu možnost, můžeme dělat, že tento člověk neexistuje a přehlížet ho.

Respondentka z Madagaskaru stigmatizaci prožívá na vlastní kůži. Lidé ji přiřazují vlastnosti, které považují za typické pro malgašské ženy a ona kvůli tomu má stigma dívky, která je ochotna svolit k sexu za peníze, ač tomu tak ve skutečnosti není.

„Když se muži dozvědí, že jsem z Madagaskaru, mají zájem se mnou strávit noc. Myslí si, že když mi koupí pití nebo jídlo, že s nimi půjdu. Hodně Malgašek to tak dělá. Berou si od mužů za sex peníze nebo jídlo. U nás na Madagaskar kvůli tomu

jezdí hodně Mahorů. Jezdí tam za prostitutkami, které jsou pro ně levné.“
(Florika)

Jak jsem zmínila výše v kapitole Významné druhé osoby, Florika žije sama s dvěma dětmi a její vztahy s příslušníky většinové společnosti jsou velmi špatné. Lidé s ní nechtějí komunikovat, někteří se k ní chovají, jako kdyby ani neexistovala.

Účastnice výzkumu Ali Souf, patří k etnické skupině Komořanů a také ví, jaké je žít se stigmatem pojícím se k příslušnosti k této, na Mayotte ne příliš oblíbené, etnické skupině. Je to žena, která je velmi uzavřená a během našeho rozhovoru mluvila tiše.

„Nemám tady nikoho, kdo by si se mnou povídal. Pro ostatní lidi jsem jen špína z Komor. Žiju sama. Občas mluvím s uprchlíky, jako jsem já. Ti jsou také Komořané.“ (Ali Souf)

„Já na Mayotte v podstatě nikoho blízkého nemám. Člověk, který nemá peníze a má hlad, nemá pomyšlení na nějakou zábavu. Mám starosti, abych uživila sebe a syna.“ (Faïda)

Z Faïdina vyprávění jsem se dozvěděla, že uprchla z rodného Konga kvůli genocidě. Místní povstalci ji mučili a před jejími zraky jí zabili muže. Faïda se s tím doposud psychicky nevyrovnala a potvrdila mi, že nemůže s lidmi najít společnou řeč možná i kvůli těmto vzpomínkám, které ji stále tíží.

„Někdy nedokážu o ničem mluvit. Mám stále před očima manžela, když umíral. Často pláču, a proto se mi lidé vyhýbají. Navíc jsem pro ně cizinka.“ (Faïda)

Z rozhovorů tedy vyplývá, že imigranti, kteří jsou součástí nějaké etnické skupiny (např. Malgaši nebo Komořané), která je na Mayotte zastoupena větším počtem osob, se v těchto skupinách sdružují a vytvářejí komunity, ve kterých společně žijí. Tím se ale zároveň izolují od většinové společnosti. Tato skupinová soudržnost může přispívat k předsudkům a negativním postojům, které k nim původní obyvatelé zauímají.

2.5. Shrnutí analýzy dat

V této kapitole se pokusím nalézt odpovědi na výzkumné otázky, které jsem si položila na začátku výzkumného šetření. V níže uvedených tabulkách jsem přehledně popsala jednotlivé důvody vedoucí k odchodu z vlastní země a důvody, které vedly k volbě Mayotte jako cílové destinace (tabulka č. 1) a pocity asimilace do většinové mahorské společnosti a přijetí ze strany domorodců (tabulka č. 2). Obě tabulky mají stejné rozvržení, což znamená, že mají osm řádků, kdy každý řádek náleží jednomu respondentovi. Pořadí respondentů je v obou tabulkách stejné, tudíž se čtenáři mohou lépe orientovat v tom, jak určitý respondent odpovídal.

Tabulka č. 1 – Výsledky analýzy dat – Důvody vedoucí k odchodu ze země a k volbě Mayotte jako cílové destinace

Důvody vedoucí k odchodu ze země	Důvody k volbě Mayotte jako cílové destinace
<ul style="list-style-type: none"> - Špatný zdravotní stav - Touha stát se muslimem naučit se arabštinu	<ul style="list-style-type: none"> - Lepší zdravotnictví než doma (Anjouan) - Kamarádi z Mayotte, kteří ho podpořili v rozhodnutí jít sem studovat Islám
<ul style="list-style-type: none"> - Finanční nedostatek	<ul style="list-style-type: none"> - Vydělá si zde za den tolik, co na Madagaskaru za měsíc
<ul style="list-style-type: none"> - Syndrom prázdného hnízda po odchodu dcery z domova - Nuda, touha zažít nějaké dobrodružství	<ul style="list-style-type: none"> - Nabídka velmi dobře placené práce na pozici učitelky SŠ - Exotická destinace
<ul style="list-style-type: none"> - Manželův špatný zdravotní stav	<ul style="list-style-type: none"> - Lepší zdravotnictví než doma (Anjouan)
<ul style="list-style-type: none"> - Vztah s mahorskou ženou a rodinné problémy s bývalou manželkou	<ul style="list-style-type: none"> - Láska k mahorské ženě
<ul style="list-style-type: none"> - Finanční nedostatek - Touha postavit se na vlastní nohy a odprostit se od vlivu matky	<ul style="list-style-type: none"> - Vydělá si zde více peněz než na Madagaskaru
<ul style="list-style-type: none"> - Chudoba	<ul style="list-style-type: none"> - Možnost poskytování hmotné pomoci od státu Francie (na Anjouanu nedostane nic)
<ul style="list-style-type: none"> - Genocida v rodném Kongu	<ul style="list-style-type: none"> - Možnost získat Francouzské občanství a s ním spojené finanční výhody - Znalost francouzského jazyka

Tabulka č. 2 – Výsledky analýzy dat – Pocit asimilace do mahorské společnosti a přijetí ze strany domorodců

Pocit asimilace do mahorské společnosti	Přijetí ze strany domorodců
<ul style="list-style-type: none"> - Ano, plná asimilace - Našel si několik dobrých mahorských přátel - přijal jejich náboženství, kulturu i jazyk 	<ul style="list-style-type: none"> - Ano - Stal se „členem“ jedné mahorské rodiny, u kterých žije a kteří se o něj starají (žije a stravuje se u nich zdarma)
<ul style="list-style-type: none"> - Ne - Komunikuje pouze se svou etnickou skupinou (Malgaši) - Naučila se francouzsky 	<ul style="list-style-type: none"> - Ne - Lidé ve vesnici ji ignorují, nikdo s ní nemluví - Mahorští muži ji chtějí využívat k sexu⁴
<ul style="list-style-type: none"> - Ne - Místní se s ní chtěli přátelit (je běloška), ale ona si držela odstup. Nyní ji ignorují. - Začlenila se do komunity Francouzů a žije v bohaté bělošské čtvrti (Muzungu land) - Nezná mahorský jazyk a ani se neasimilovala kulturně 	<ul style="list-style-type: none"> - Zpočátku byla dobře přijata, ale po odmítání kontaktu s domorodci už ji nepřijímají
<ul style="list-style-type: none"> - Ne - Komunikuje pouze se svou etnickou skupinou (Komořané) 	<ul style="list-style-type: none"> - Ne - Domorodci na ni hledí jako na uprchlici a nemají zájem o sociální kontakt
<ul style="list-style-type: none"> - Ano - Byl integrován do rodiny své ženy a kulturně se asimiloval 	<ul style="list-style-type: none"> - Ano - Je členem mahorské rodiny
<ul style="list-style-type: none"> - Ano - Našel si přátele mezi Mahory - Naučil se mahorský jazyk - Nevzdal se svého náboženství, ale praktikuje i Islám 	<ul style="list-style-type: none"> - Ano - Přáteli se s ním - Jsou i jeho zákazníci
<ul style="list-style-type: none"> - Ne - Je osamělá 	<ul style="list-style-type: none"> - Ne - Žije na okraji společnosti
<ul style="list-style-type: none"> - Ano - Francouzština je její mateřský jazyk, shimaorsky neumí - Přáteli se i s bělochy 	<ul style="list-style-type: none"> - Ano - Mahorové ji nevnímají negativně jako uprchlici, protože není z Anjouanu (Komorské ostrovy), ale z Konga

⁴ Mahorové vyhledávají na Madagaskaru velmi levnou prostituci a provozují tam tzv. sexuální turistiku

Hlavní výzkumná otázka zní: Jakým faktorům imigranti na ostrově Mayotte přiřkládají důležitost v souvislosti s rozhodnutím opustit svou rodnou zemi? K faktorům, které jsou pro imigranty důležité k učinění rozhodnutí opustit svou rodnou zemi, se řadí chudoba, málo pracovních příležitostí, špatná zdravotní péče a nemožnost seberealizace. S touto otázkou tematicky souvisí dílčí výzkumná otázka, která zní Proč si imigranti zvolili za místo svého nového bydliště právě ostrov Mayotte?

Špatná finanční situace byla výzvou k emigraci ze své rodné země pro mnoho osob. Někteří respondenti našli na Mayotte řešení v podobě pomoci ze strany různých organizací, které jim poskytují hmotnou či finanční podporu. Díky tomu mohli zlepšit své životní podmínky. Mnoho z nich přesto zcela nevyřešilo obtíže pojící se s chudobou, jako je např. hlad, kterým často trpí. S finanční situací úzce souvisí možnost získat lepší zaměstnání, než v zemi původu. Ti, kteří získali pracovní povolení, našli práci, se kterou jsou spokojeni a díky které jsou schopni se lépe uživit. Někteří však práci nemají, buď proto, že jsou na ostrově nelegálně, nebo proto, že se musí starat o malé děti nebo nemohou pracovat ze zdravotních důvodů.

Někteří dotazovaní zmínili špatnou zdravotní péči jako „push“ faktor, který je vytlačoval ze země původu. Na Mayotte už zůstali i poté, co podstoupili zdravotnický zákrok. Jako důvody uvádějí svůj špatný zdravotní stav, ale i fakt, že je pro ně život na ostrově jednodušší, než v zemi původu.

Dalším „pull“ faktorem pro volbu Mayotte byla touha po seberealizaci. V některých případech se jednalo o potřebu osamostatnit se, jindy byli imigranti přitahováni druhými osobami, touhou po nových prožitcích v exotické destinaci nebo je sem lákalo náboženství.

Odpovědi na dílčí výzkumnou otázku, jaké výhody získají migranti tím, že emigrují na Mayotte, můžou být např.: vyšší sociální postavení, více finančních prostředků, lepší životní podmínky, lépe placená práce, dobrá dostupnost zdravotní péče, která je zároveň na vyšší úrovni atd.

Odpovědi na druhou výzkumnou otázku, která zní: jak se imigranti cítí integrování do mahorské společnosti, jsou různé. K faktorům, které negativně ovlivňují jejich začlenění do majoritní společnosti patří např. nízký sociální status plynoucí

z chudoby nebo z jejich příslušnosti k etnické skupině, jazyková bariéra, nemožnost pracovat kvůli nelegálnímu pobytu atd.

Jejich asimilaci do mahorské společnosti značným způsobem ovlivňují ostatní lidé, kteří na ně mohou působit jak pozitivním, tak negativním způsobem. V pozitivním slova smyslu působily na některé imigranty druhé osoby, které je bezprostředně přijaly mezi sebe a stali se jejich přáteli, v některých případech dokonce novou rodinou. Okolí ale na imigranty působilo i negativně a to např. tehdy, když k nim zaujali negativní postoj vzniklý na základě jejich předsudků. Mnohdy se proto setkali s nepochopením, nepřijetím a odmítáním. Toto odmítání vede k izolaci uprchlíků a k jejich častým pocitům osamělosti.

Jedna z důležitých osobností historie migrace statistik E. G. Ravenstein (dle Hirt, Jakoubek, 2005, s. 260) vyvozuje zákon migrace. Podle něj nejvíce lidí emigruje na krátké vzdálenosti. Pokud lidé migrují na větší vzdálenost, tak většinou do průmyslových center. Také uvádí, že migruje více zemědělců a že většina migrantů jsou ženy.

Ravensteinovo tvrzení, že lidé emigrují na krátké vzdálenosti, bych mohla, vzhledem k zemím původu mých respondentů, potvrdit. Polovina z nich byla z ostrova Anjouan, který je Mayotte ze všech okolních států nejbliže a dva sem emigrovali z Madagaskaru. Co se týče zastoupení osob v ohledu na pohlaví, na výzkumu se podílelo pět žen a tři muži.

3. Diskuze

V této kapitole bych chtěla diskutovat nad výsledky a uvažovat nad slabinami proběhlého výzkumu, které mohou mou výzkumnou práci oslabovat. V první řadě může být slabinou fakt, že nemám v tvorbě kvalitativního výzkumu příliš velké zkušenosti a navíc je tato práce mým prvním kvalitativním výzkumem, který jsem samostatně realizovala. Proto mohou být některá data zkreslená mou interpretací, která by byla jistě odlišná, kdyby byla vytvořena zkušeným výzkumníkem.

Tato studie je také omezena rozsahově i časově. Je zřejmé, že kdybych měla na sběr dat více času, mohla bych rozhovory realizovat s více respondenty. Díky tomu by byla větší pravděpodobnost, že jednotlivé kategorie budou přesně odpovídat vyzkoumaným jevům. Díky vyššímu počtu respondentů bych také mohla snadněji ověřit validitu výzkumu.

Dalším faktorem, který mohl mít hlavní vliv na případné zkreslení výsledků dat, byla jazyková bariéra mezi mnou a účastníky výzkumu. Jak jsem již uvedla výše, rozhovory s respondenty probíhaly ve francouzštině, což není mateřský jazyk většiny respondentů a ani můj. Ačkoliv jsem si v této řeči poměrně jistá, mohlo dojít k nepochopení nebo špatnému překladu výpovědí respondentů, kteří v některých případech ve francouzsky mluvené komunikaci tápali. V jednom případě byl dokonce nutný překladatel ze shimaorštiny a domnívám se, že v takovémto případě je jisté zkreslení velmi pravděpodobné. Nejideálnější variantou, která by nejméně podléhala možnému zkreslení, by byly rozhovory prováděné v mateřských jazycích respondentů, což vzhledem k jejich rozličným původům a mé nedostatečné jazykové vybavenosti těmito jazyky, nebylo možné.

Myslím si, že námětů na další bádání v oblasti uprchlíků na Mayotte je mnoho. Zajímavá studie by se mohla týkat například způsobu, jakým se cizinci na ostrov přepravují. Jedná se totiž o velmi nebezpečné plavby vysokého počtu osob, které se tísní na malé loďce, jež není technicky přizpůsobena k takovéto kapacitě přepravovaných osob. Některé tyto migrační cesty se stávají pro mnohé emigranty smrtelnými. Další náměty na případný výzkum v této oblasti by se mohly týkat např. pracovních pozic cizinců nebo by se mohly zabývat strategiemi, které mnozí imigranti uplatňují k tomu, aby jejich potomci získali francouzské státní občanství. Zajímavé by bylo také

zkoumání role, kterou sehraává ostrov Mayotte pro imigranty k tomu, aby se skrze něj dostali až do Francie, která se potýká s velkým množstvím příchozích migrantů.

Přemýšlela jsem také nad možnostmi, jak by bylo možné aplikovat závěry této studie v praxi. Bylo by vhodné, aby vláda Conseil Général zavedla integrační programy pro legální přistěhovalce. Mohlo by se jednat např. o jazykové kurzy shimaorštiny, rekvalifikační kurzy nebo o osvětu v oblasti zdraví, která již na ostrově Mayotte v určité míře probíhá formou přednášek Červeného kříže (*Croix Rouge Française*). Co se týká nelegálních uprchlíků, nenapadají mě žádné reálné důvody, které by mohly zabránit přílišné migraci osob na území nebo regulovat vysokou porodnost u lidí, kteří žijí v bídě.

Integračními programy by se mohl Conseil Général inspirovat např. v České republice, Holandsku a Dánsku, kteří společně během let 2002-2005 vytvořili projekt s názvem *Integration of immigrants and refugees*, na jehož realizaci se podíleli vysoké školy a nestátní neziskové organizace. V rámci tohoto projektu vznikla publikace, která obsahuje čtyři základní potřeby imigrantů: *Social work with traumatised refugees* (sociální práce s traumatizovanými uprchlíky), *Intercultural communication in social work* (interkulturní komunikace v sociální práci), *Coaching* (koučování) a *Empowerment* (posílení klienta v integraci). Jedna její část je zaměřena na kvalitu života a její součástí jsou následující metody: *Making choices* (trénování schopnosti činit správné volby), *Extension of the intake by exploring roots* (rozšíření přijímacího rozhovoru znovuobjevováním kořenů imigrantů a azylantů), *Networking* (vytvoření sítě kontaktů) a *Coaching on employment and education* (koučování v rámci zaměstnání a vzdělání). Myslím si, že vytvoření něčeho podobného na Mayotte by bylo velmi efektivní a podpořilo by to současnou špatnou integraci cizinců (Bajer, 2007, s. 134-135).

4. Závěr

Tato práce je kvalitativní studií, ve které využívám metodu otevřeného kódování a metodu analýzy trsů. Snažila jsem se určit faktory, které vedou imigranty k odchodu z jejich rodné země a které je přitahují na ostrov Mayotte.

Cílem této práce bylo zjistit, jakým faktorům imigranti na ostrov Mayotte přiřkládají důležitost v souvislosti s rozhodnutím opustit svou rodnou zemi, což se mi, myslím, podařilo. Identifikovala jsem celkem sedm kategorií, ve kterých jsem popsala příčiny emigrace, které jsem podpořila autentickými výpověďmi respondentů. Vytvořila jsem tyto kategorie: Chudoba, Pracovní příležitosti, Zdravotní péče, Významné druhé osoby, Seberealizace, Jazyková bariéra a Osamělost. Také jsem se snažila o teoretické podložení tvrzení, které jsem uvedla.

Jako podklad pro výzkumnou část slouží teoretická část práce, ve které jsem popsala stěžejní teorii, která se zabývá fenoménem migrace, jež prostupuje celou touto prací. Pochopení migrace, jejích forem, migračních teorií a integrace migrantů, je zde základem ke správnému pochopení samotného výzkumu.

Formy migrace, které se objevili u respondentů, byly migrace mezinárodní, legální i nelegální, dočasná i trvalá. Dále se objevila migrace dobrovolná, ale i nucená. Dobrovolná migrace byla v případech, ve kterých osoby opouštěly své rodné země z důvodu lepších pracovních možností, sloučení rodiny nebo migrovali za lepšími životními podmínkami. Nedobrovolně emigrovali na Mayotte z důvodů války a porušování základních lidských práv.

Některé migrační teorie, které jsou uvedeny v teoretické části práce, potvrdily výroky o migraci, které jsou součástí výsledků analýzy dat ve výzkumné části. Např. neoklasická teorie potvrzuje, že mnoho osob emigruje z důvodu nerovnováhy mezi nabídkou a poptávkou pracovních míst v jejich zemi. V nové zemi hledají pracovní místa, která budou lépe zaplacená, díky čemuž se zvýší kvalita jejich života. Teorie dvojího pracovního trhu zase předpokládá, že imigranti budou v nové zemi součástí sekundárního sektoru, ve kterém pracují na méně prestižních pozicích, o které většinová společnost příliš nestojí. Pracovní místa v tomto sektoru jsou často doprovázena sociální diskriminací a stigmatizací. Tyto dvě teorie se potvrdily analýzou

dat, ze které vyplynula chudoba a motivace získat lepší zaměstnání jako „push“ a „pull“ faktory. Teorie nových ekonomických přístupů zase potvrzuje důležitost významných druhých osob, které hrají v mnoha případech důležitou roli při učinění rozhodnutí o emigraci. Tématu významných druhých osob se dotýká také teorie sítí, která tvrdí, že se migranti sdružují v zemích, ve kterých jsou již zabydlené komunity osob stejné etnické příslušnosti. To se potvrdilo zejména v případě Malgašů a Komořanů, kteří se na ostrově zabydlují v rámci svých etnických skupin a izolují se od většinové společnosti. Institucionální teorie vychází z toho, že díky migraci vznikají nové instituce, které mohou imigrantům pomáhat. Na ostrově Mayotte se jedná např. o l'UTAS, Croix Rouge Française (Červený Kříž) nebo o organizaci ACFAV, která je zmíněna v podkapitole s názvem Chudoba.

Také kapitola, ve které se zabývám integrací cizinců hraje důležitou roli v pochopení odpovědí na druhou výzkumnou otázku, která se týká pocitu přijetí ze strany mahorských obyvatel. Zjistila jsem, že teorie národní integrace, která podle Barši (2003, s. 10-12, 218-222) probíhá na území Francie je asimilace. Ta se však ve francouzském departmentu Mayotte zcela neosvědčila. Podle výpovědí respondentů se zdálo, že na ostrově místo asimilace probíhá spíše diskimínace, což je teorie národní integrace typická pro Německo. Šišková (2001, s. 25) však uvádí, že v dnešní době se tyto typy národní integrace již prakticky nevyskytují. Většina zemí se přiklání k jednomu modelu, ale často aplikuje aspekty, které jsou specifické pro ostatní modely. Jako případ uvádí Francii, která se posunula blíže k pluralitnímu přístupu.

V teoretické části práce jsem popsala i ostrov Mayotte a organizaci l'UTAS Sud. Zahrnula jsem je do této práce z toho důvodu, že ostrov i organizace jsou prostředím, ve kterém se výzkum odehrával. Z tohoto prostředí vyplývá nejen výzkumný soubor, ale i moje pozice výzkumníka, která byla participant jako pozorovatel, protože jsem na ostrově žila společně s ostatními respondenty celé tři měsíce.

Ve výzkumné části práce jsem uvedla všechny jevy, které jsem popsala v úvodu a naplnila jsem tak cíl práce, jímž je výzkumné šetření zaměřené na zjištění faktorů, kterým imigranti přikládají důležitost, v souvislosti s emigrací na Mayotte. Zároveň jsem ve výsledcích analýzy dat zodpověděla obě výzkumné otázky.

Důležitými výstupy této práce jsou zjištěné, výše zmíněné, faktory, které by mohly být užitečné např. pro migrační nebo pro integrační politiku ostrova Mayotte. V rámci migrační politiky by bylo dobré znát důvody, proč je Mayotte pro cizince lákavou cílovou zemí. Integrační politika by zase mohla ocenit výpovědi migrantů o snahách začlenit se do většinové mahorské společnosti a o tom, jak je tato společnost přijímá či nepřijímá a z jakých důvodů. Znalost těchto faktorů by mohla posloužit k tomu, aby se integrační politika imigrantům přizpůsobila a byla tak efektivnější.

5. Seznam použité literatury

- AMANKWAA, A. A., 1995. *World Economic Systems and International Migration in Less Developed Countries: An Ecological Approach*. In: *International Migration*.
- BADE, K., 2004. *Evropa v pohybu. Evropské migrace dvou století*. Praha: Lidové noviny.
- BAJER, P., 2007. Nová metoda integrace imigrantů a uprchlíků. *Sociální práce/Sociálna práca*. 2.
- BARŠA, P., 2003. *Politická teorie multikulturalismu*. Brno: Centrum pro studium demokracie a kultury.
- BARŠOVÁ, A., BARŠA, P., 2005. *Přistěhovalectví a liberální stát, Imigrační a integrační politiky v USA, západní Evropě a Česku*. Brno: Masarykova univerzita
- BORJAS, G. J., 1989. *Economic Theory and International Migration*. *International Migration Review*.
- CASTLES, S., MILLER, J. M., 2009. *The Age of Migration: International Population Movements in the Modern World*. Basingstoke: Palgrave Macmillan.
- COMITÉ DÉPARTEMENTAL DU TOURISME DE MAYOTTE, 2013. *L'Île au lagon Mayotte: Magazine des vacances et des loisirs*. Mamoudzou: Comité Départemental du Tourisme.
- ČERMÁK, J., 2010. *Velká všeobecná encyklopedie*. Praha: Euromedia Group.
- DEMUTH, A., 2000. *Some conceptual thoughts on migration research*. In: AGOZINO, B. (ed.): *Theoretical and methodological issues in migration research*. Aldershot, Ashgate.
- DISMAN, M., 2008. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Nakladatelství Karolinum.
- DOHNALOVÁ, E., 2012. *Úvod do sociální práce s migranty*. CARITAS – Vyšší odborná škola sociální Olomouc.

- DRBOHLAV, D., 1990. *Migrační motivace, regionální a sídelní preference obyvatelstva - teoretická východiska v československé a zahraniční literatuře*. Sociologický časopis, č. 5.
- DRBOHLAV, D., 1995. *Hlavní trendy mezinárodní migrace*. Demografie, roč. 37, č. 4.
- Glossary on Migration*, 2004. Ženeva: International Organization for Migration (IOM)
- HIRT, T., JAKOUBEK, M., ed., 2005. *Soudobé spory o multikulturalismus a politiku identit (antropologická perspektiva)*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, s. r. o.
- KING, R., 2008. *Atlas lidské migrace*. Praha: Mladá fronta.
- LÉON, A., 2013. *Rapport d'activité 2013*. Mramadoudou: l'UTAS Sud.
- LINHART, J., ed al., 1996. *Velký sociologický slovník*. Praha: Karolinum.
- MASSEY, D. S. et al., 1993. *Theories of International Migration: a Review and Appraisal*. Population and Development Review.
- MASSEY, D. S. et al., 1998. *Worlds in Motion: Understanding International Migration at the End of the Millennium*. Oxford: Clarendon Press.
- MASSEY, D. S., et al., 1997. *Causes of migration*. In: The Ethnicity Reader. Nationalism, Multiculturalism and Migration. Malden: Blackwell.
- MATOUŠEK, O., 2008. *Slovník sociální práce*. Praha: Portál.
- MIOVSKÝ, M., 2006. *Kvalitativní přístup a metody v psychologickém výzkumu*. Praha: Grada publishing, a.s.
- MOATTY, M., 2010. *47 balades et randonnées à Mayotte*. Mamoudzou: Orphie.
- PARNWELL, M., 1993. *Population Movements and the Third Worlds*. London: Routledge.

- PROCHÁZKOVÁ ILINITCHI, C., 2010. *Vybrané teorie migrace a jejich význam při vytváření migračních politik*. In Acta Oeconomica Pragensia. Vysoká škola ekonomická v Praze, Fakulta mezinárodních vztahů.
- PUNCH, K., 2008. *Úspěšný návrh výzkumu*. Praha: Portál.
- RABUŠIC, L., BURJANEK, A., 2003. *Imigrace a imigrační politika jako prvek řešení české demografické situace?*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí.
- SARTORI, G., 2011. *Pluralismus, multikulturalismus a přistěhovalci*. Praha: Dokořán.
- SIROVÁTKA, T., et al., 1994. *Podmínky a možnosti zaměstnání při kumulaci handicapu na trhu práce - Srovnávací studie ze tří lokálních trhů práce*. Praha: Ministerstvo práce a sociálních věcí.
- STOJANOV, M. et al., 2008. *Development, Environment and Migration. Analysis of Linkages and Consequences*. Olomouc: Palacký University.
- STRAUSS, A., CORBINOVÁ, J., 1999. *Základy kvalitativního výzkumu*. Boskovice: Nakladatelství Albert.
- ŠÍŠKOVÁ, T., 2001. *Menšiny a migranti v České republice*. Praha: Portál.
- Velký slovník naučný, 1999*. 1. vyd. Praha: Diderot.

6. Internetové zdroje

DRBOHLAV, D., UHEREK, Z., *Reflexe migračních teorií*. [online]. [cit. 13. 3. 2015].
Dostupné z: <http://web.natur.cuni.cz/ksgrrsek/illegal/clanky/Uherek-Teorie.pdf>

FRANC, A., 2010. Soudobé poznatky a teoretické přístupy k migraci. [online].
[cit. 13. 3. 2015]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/k/g/9445/SOUDOBE-POZNATKY-A-TEORETICKE-PRISTUPY-K-MIGRACI.html/>

HENIG, D., 2007. *Migrace*. [online]. [cit. 13. 3. 2015]. Dostupné
z: <http://antropologie.zcu.cz/migrace>

Informační centrum OSN v Praze, 2005. *Úmluva o právním postavení uprchlíků*
[online]. [cit. 13. 3. 2015]. Dostupné z: <http://www.osn.cz/dokumenty-osn/soubory/uprchlici>

International Organization for Migration, 2011. *Identifying International Migrants*
[online]. [cit. 13. 3. 2015].
Dostupné z: <http://www.iom.int/jahia/Jahia/aboutmigration/developing-migration-policy/identify-intl-migrants>

NYGREN-KRUG, H., 2003. *Section 1: Introduction to migration, health and human rights. International Migration, Health & Human Rights*. [online]. [cit. 13. 3. 2015].
Dostupné
z: <http://archive.org/stream/internationalmig00nygrrich#page/6/mode/2upKing>

VOJTKOVÁ, M., *Teorie mezinárodní migrace*. [on-line]. [cit. 13. 3. 2015].
Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=253&lst>

ZÁKON č. 101/2000 Sb., *o ochraně osobních údajů a jejich uchování v informačních systémech*, dostupné z: <http://www.zakonyprolidi.cz/cs/2000-101> [cit. 21. 2. 2015].

7. Seznam příloh

Příloha 1: Přijímací formulář I'UTAS Sud ve městě Mramadoudou

Příloha 2: Formulář pro potravinovou pomoc

Příloha 1: Přijímací formulář l'UTAS Sud ve městě Mramadoudou

REPUBLIQUE FRANCAISE
DEPARTEMENT DE MAYOTTE
CONSEIL GENERAL DE MAYOTTE

Direction de la Solidarité et du Développement Social

Mramadoudou, le 26/03/2014

Direction de l'Action Sociale Territorialisée et de l'Insertion

UTAS SUD de : M'Ramadoudou

Affaire suivie par:

Tel: 02-69- 62-39-20

Fax: 02-69- 62-81-79

Ref: DGASDS/DASTI/UTAS/AC/2014

Fiche d'accueil UAS SUD de M'Ramadoudou

Date: 26/03/2014   Agent d'accueil: Sitti   ASS (Sociální pracovník):
Veronika Holubová

Nouvelle connue ( ) ..... Suivi ( ) .....   Nouvelle famille
(Nová rodina) (*)

IDENTITE DE LA PERSONNE

Nom (Jméno): Asmou   Prénom (Příjmení): Warda   né (e)
le 29/01/1993

Profession : sans (Nezaměstnaná)   Situation Administrative : en situation
irrégulière (Nelegální pobyt)

Adresse : Poroani

Tél : ..... Voisin : ..... Autre : .....

SITUATION FAMILIALE :

Mariage de droit commun ( ) Mariage cadial ( ) Mariage religieux ( ) Célibataire
(*Svobodná*) (*) Séparé ( ) Divorcé ( ) Veuf ( )

SITUATION ADMINISTRATIVE ET FAMILIALE

Nom (<i>Jména a příjmení dětí</i>)	Prénom	Parenté Conjoint Fils - Fille	Date de Naissance et lieu (<i>Datum narození</i>)	Profession ou classe fréquenté (e) + Etablissement Scolaire (<i>Ročník ve škole</i>)
AMIR	Hoblati	Fille	27/02/2006	CP (Cours préparatoire)
AMIR	Zankidine	Fils		Habite en Anjouan
ELISABETH	Asman Bacar	Fille	03/04/2010	
ABDALLAH	Patricia	Fille	26/06/2012	

LOGEMENT ET BUDGET

MAISON EN : Dure ( )

Tôles : (*) (*Příbytek z plechu*)

Terre : ( )

LA PERSONNE EST : Propriétaire : ( ) ou Locataire : (*) (*Podnájemník*) ou
Accédant ( )

RESSOURCES <i>(Zdroje)</i>	MONTANT	CHARGES MENSUELLES <i>(Měsíční náklady)</i>	MONTANT <i>(Částka)</i>
Salaire		Loyers ou charges relatives à l'accession	
Prestations familiales		EAU Ou carte Sogea <i>(Voda)</i>	40 €
Pensions A.A.H. Tiers personnes		Electricité <i>(Elektrika)</i>	30 €
Retraite ou A.S.V. <i>(Préciser)</i>		Téléphone	
Bourses		Frais de transport Et ou autre	
Autres ressources		Prêts ou crédits	
TOTAL		TOTAL <i>(Celkem)</i>	70 €

ENTRETIEN EXPOSE DU PROBLEME

Situation irrégulière. Trois enfants à charge, sans ressources.

Orientation Croix Rouge trois mois, famille orienté par l' ASE.

Madame m' a raconté que elle est sans emploi - sans ressources financiers. Avant elle a fait petites bricolages mais c' est fini maintenant.

Elle vive avec trois enfants (2, 4 et 8 ans) et celui qui est scolarisé a des problèmes à l' école parce que il a rien à manger, il a faim et il refuse apprendre.

Mme a demandé l'aide alimentaire. J'ai la orienté à Croix Rouge mais elle peut y aller après trois semaines (maintenant on a pas les places).

Il faut préparer un Secours Exceptionnel pour ses enfants peuvent avoir le goûter à l'école comme les autres.

Nelegální pobyt. Živí tři děti a je bez finančních prostředků.

Tři měsíce využívala pomoci Červeného Kříže, zapsána v organizaci l' ASE.

Paní mi sdělila, že je bez zaměstnání - bez finančních zdrojů. Dříve dělala drobné práce, ale to už skončilo.

Žije se třemi dětmi (2, 4 a 8 let) a ten, který je povinen školní docházkou má ve škole problémy, protože nemá co jíst a trpí hladem. Odmítá se učit.

Paní žádala pomoc v podobě potravin. Nasměrovala jsem ji na Červený Kříž, ale může se na něj obrátit nejdříve za tři týdny (nemají volná místa).

Je nutné jí pomoci připravit žádost o mimořádnou okamžitou pomoc, aby mohla dětem zaplatit obědy ve školní jídelně.

Příloha 2: Formulář pro potravinovou pomoc

FICHE DE DEMANDE D'AIDE ALIMENTAIRE

Personne adressée par :

Le 26/03/ 2014

Nom de l'organisme référent : **UTAS SUD** (Jméno vysílající organizace)

Nom de la personne référente : **Veronika Holubová** (Jméno vysílající osoby)

Cachet de l'organisme :

Identité du bénéficiaire :

Nom / Prénom : **Asmou Warda** Date de naissance : **29/01/1993** Tél : _____

Lieu d'habitation (Commune / Village / Quartier) : **Poroani**

Affiliation : CSSM CAF Autres allocation (précisez) _____

Niveau scolaire : Primaire Secondaire Baccalauréat Jamais scolarisé (*Nikdy nechodila do školy*) Spécialisé (CAP)

Ressources : **sans** (*Bez finančních zdrojů*)

Profession : **sans** (*Nezaměstnaná*)

Enfants

Nombre d'enfants total à charge : **3** (*Počet živých dětí v domácnosti*)

Nombre des enfants entre 0 et 3 ans : 0-6mois _____ 6-1 ans _____ 1 ans 2 ans: 1 3 ans+ _____

Noms des enfants :

Nom/prénom	Age	Niveau scolaire
Amir	Hoblati	CP
Amir	Zankidine	
Elisabeth	Asman Bacar	
Abdallah	Patricia	

Motif de l'orientation

Madame est venu pour demander l'aide alimentaire. Elle habite tout seul avec 3 enfants. Elle est sans emploi, elle est en situation irrégulière.

Pani přišla požádat o pomoc ve formě potravin. Žije se třemi dětmi. Nemá zaměstnání a má nelegální pobyt.

Durée de l'aide recommandée

Aide d'urgence: 1* 2* 3* (*Žádá o pomoc potřeti*) Renouvellement (*preciser*)

Aide de longue durée : 3 mois

Condition de vie :

<i>Logement</i>	☒ Habitat précaire <i>(Nejisté bydlení)</i>	☐ Case SIM	☐ Habitat en dur
<i>Statut d'occupation</i>	☐ Propriétaire	☒ Locataire <i>(Podnájemnice)</i>	☐ Hébergé
<i>Accès à l'eau</i>	☒ Branchement <i>(Vodovodní přípojka)</i>	☐ Achat en détail	☐ Non (puits, rivières)
<i>Accès à l'électricité</i>	☒ Branchement <i>(Elektrická přípojka)</i>	☐ Sauvage	☐ Non (bougie, pétrole)

« Ensemble, humanisons la vie »

Contact: 06 39 69 82 34 ou 06 39 69 90 53

Lundi : Petite Terre/Mzouazia (tous les 15 jours) / **Mardi :** Koungou (toutes les semaines) et Chembényoumba /Bandraboua (tous les 15 jours) / **Mercredi :** Sada/Bandrélé (tous les 15 jours) / **Jeudi :** Passamainty (toutes les semaines)